

SÓLLER

SEMENARIO INDEPENDIENTE

FUNDADOR Y DIRECTOR: D. Juan Marqués Arbona.

REDACTOR-JEFE: D. Damián Mayol Alcover.

REDACCION y ADMINISTRACION: calle de San Bartolomé n.º 17.-SÓLLER (BALEARES)

CONMEMORACIÓN DEL 11 DE MAYO DE 1561

LAS FERIAS Y FIESTAS DE LA VICTORIA

No cabe duda, y son muchos los testigos presenciales que lo afirman, que las Ferias y Fiestas de la Victoria del presente año han sido de las más lucidas que en esta ciudad se celebraron jamás. Todos los números del variado programa fueron simpáticos al público, y a todos, casi sin excepción, aun a los que no suelen nunca variar, a aquellos que son los mismos todos los años porque no permite alterarlos su parte tradicional, en el presente los ha distinguido y abillantado alguna que otra novedad: en lo religioso, la presencia del Ilmo. señor Obispo P. Mateo Colom, que en ellos tomó parte, y en lo civil la venida de la banda de música del Regimiento de Palma, habiéndolos que fueron, además, verdaderas notas de cultura y de una alta significación, como la exposición de labores en el colegio de las Madres Escolapias, la entrega al Ayuntamiento de la Bandera de Mallorca con qué obsequió la «Joventut Mallorquinista» a la ciudad, y la declaración de Hijo Ilustre de Sóller del Ilmo. Obispo sollerense, P. Mateo Colom, con la lectura de su biografía y la colocación de su retrato en el salón capitular de la Casa Consistorial. En una palabra, creemos que en este último medio siglo, y tal vez desde que el glorioso 11 de Mayo de 1561 se conmemora en Sóller con su merecido esplendor, no revisitaron estas fiestas mayor grandiosidad que este año, y esto que las hubo muy notables, como las de aquellos años en que se celebró por primera vez la Misa de campaña, que fué acto solemnísimos, y en que tuvo lugar la Exposición regional, que fué indudablemente uno de los mayores éxitos que aquí se han registrado.

Digamos de estas fiestas algo en detalle que pueda dar a nuestros lectores ausentes una idea, sino exacta, un tanto aproximada de lo que fueron en realidad.

La exposición de labores

Aun cuando en el programa se decía que algunas detonaciones anunciarían al vecindario, al caer de la tarde, el comienzo de los festejos, cuando en los repliegues de estas montañas reprodujo el eco los estampidos del cañón, los festejos habían empezado ya. Porque festejo era, y de los más simpáticos por cierto, aun cuando no lo hubiera organizado la Comisión, el acto solemne de la apertura de la Exposición de labores en el Colegio de las MM. Escolapias, que algunas horas antes había tenido lugar.

Se verificó con asistencia de las Autoridades civil y eclesiástica de la localidad, de Su Ilma. el Obispo Sr. Colom, acompañado de su tío el M. I. Sr. don Antonio Canals, dignidad de Arcipreste de la Catedral Basilica de Mallorca, y de una muy distinguida concurrencia. Una vez abierta la Exposición, usó de la palabra el Ilmo. Sr. Colom, quien aludió a lo que en otra ocasión había dicho, encomiando la obra meritoria de las MM. Escolapias consagradas al cultivo de la juventud, moldeando los corazones de las niñas y cultivando en ellas la virtud, para prepararlas a las luchas del porvenir; obra que viene a constituir una exposición permanente, que tanto les honra. Congratúlase de asistir a la apertura de la Exposición de labores, que tan gallarda muestra es del aprovechamiento de las alumnas. Detiéndose en cantar las excelencias del trabajo y anima a las educandas a seguir aplicadas a él, ya que los males de la sociedad estriban, en gran parte, en que muchos desertan del trabajo, lo cual engendra el tedio y la melancolía en unos y la apatía y el aburrimiento en otros. Termina dando el parabién a maestras y educandas e imploró la bendición del cielo sobre todos los concurrentes.

Después el Sr. Obispo y todos los demás asistentes al acto recorrieron la vasta sala y detenidamente admiraron la infinidad de trabajos expuestos en cada una de las diferentes secciones en que habían sido éstos divididos para mayor orden y claridad. Los elogios, en nuestro concepto merecidísimos, fueron unánimes, y no sólo por los que a la apertura habían asistido: lo han sido igualmente por cuantas personas en los días siguientes visitaron la mencionada Exposición.

La sección literaria era extensísima y figuraban en ella trabajos de escritura de las alumnas de todos los grados, desde los de las parvulitas de la clase Montessori, instalada en este colegio, hasta los de las que cursan en el grado superior. Por dichos trabajos, y más aun por la multitud y variedad de los gráficos que vimos expuestos, se ve

que la enseñanza que se da en el colegio es de lo más moderno y exclusivamente intuitiva, habiendo llamado de un modo extraordinario la atención de los más cultos visitantes los datos estadísticos contenidos en estos gráficos, con los cuales es cosa sumamente fácil, aún para las inteligencias menos cultivadas, establecer comparaciones entre los distintos países productores, y conocer, consiguientemente, de un sólo golpe de vista, la relativa importancia que tiene en cada uno de ellos su producción. Pudieron fijarse también los visitantes—y los que se fijaron quedaron admirados—en los libros de contabilidad, en los cuales se veía no sólo esa pulcritud y esa claridad atractivas, que invitan al estudio porque no ha de distraerse la atención descifrando geroglíficos, sino que el fondo de la enseñanza del cálculo, y en especial de la Teneduría de Libros por partida doble es cosa práctica, y se da tan completa que ya más en este ramo no se puede desear.

En la sección de bordados figuraban labores muy primorosas, verdaderas filigranas, y entre ellas llamaban poderosamente la atención un cubre-cama hábilmente bordado en blanco, otro de tul con aplicaciones, otro de calados y bordado artístico, otro de bordado inglés con aplicaciones de encaje, y una infinidad de prendas de ropa blanca con aplicaciones de encaje, mantelerías bordadas, etc., que sería prolijo enumerar.

En la sección de dibujo había expuestas cartulinas en las que manos infantiles habían delineado las más sencillas siluetas de hojas, de flores, y de frutas; otras con trabajos más esmerados, en las que alumnas más adelantadas habían hecho sus estudios de perspectiva y de claro-oscuro; y otras en que las más aventajadas habían trazado objetos de formas precisas y difíciles dibujos de copia de bastante mérito, figurando entre ellos uno cuyo asunto era «La conversión» y otro «Después de la pesca», que eran un verdadero primor.

La sección de pintura era también muy completa, y en ella muchos trabajos llamaban la atención, desde los que eran un estudio de combinación de los colores primarios en asuntos sencillos, hasta los más complicados de gradación, de combinaciones decorativas tomadas del natural, de aplicaciones para labores, de estudios de figura y de pintura al óleo. Entre éstos era admirada una marina de noche, y varios tapices, todos ellos de bastante mérito y muy elogiados, en especial el que representaba el pasaje bíblico: Rebeca ofreciendo agua a Eliezer.

Motivo de satisfacción ha de ser para las familias de las alumnas el po-

der dar a sus hijas una instrucción tan esmerada y una educación tan completa como en el colegio de las MM. Escolapias de esta ciudad reciben, y motivo de orgullo para todos los sollerenses el poseer un establecimiento docente que es, con justo motivo, la admiración de los forasteros que lo visitan o que de sus múltiples y excelentes cualidades tienen noticia. Plácemes mil, pues, a las RR. MM. que lo regentan, en especial a la Rda. Superiora Madre Manuela Risent, y gratitud eterna a los fundadores, cuyos nombres y cuya labor daremos más adelante a conocer para que les rinda en su día el debido homenaje el pueblo que esos frutos riquísimos de sus afanes ha podido más tarde saborear.

Las funciones religiosas

Fueron todas ellas muy solemnes y en especial la misa mayor del domingo, a la que asistió un público numerosísimo, como nunca se había visto en tal día, siendo el vasto templo insuficiente para contener la multitud. Ya al anochecer del sábado fueron muchas las personas que se agolpaban en las calles para presenciar el traslado de la imagen de la Virgen de la Victoria desde la iglesia del Hospital a la Párrroquia, y muchas también las que entraron luego en este templo para asistir a las completas, que cantaron, con acompañamiento del órgano, el clero y la escolanía. El aspecto que presentaba la iglesia parroquial en dicho acto, alumbrado profusamente el colosal retablo del altar mayor y derramando haces de luz eléctrica las cuatro arañas que la adornan, era hermosísimo, sorprendente, por lo que a no pocos forasteros causó admiración, y éstos, entusiasmados, no se cansaban de alabarlos.

Al día siguiente, por la mañana, y ante un número de fieles verdaderamente extraordinario, como queda dicho, antes de dar comienzo a la Misa Pontifical, procedió el Ilmo. Sr. Colom a bendecir una preciosísima Custodia, de mérito artístico no común, y de la cual tenemos el propósito de ocuparnos en otra ocasión, que bien se lo merece.

Luego, desde las gradas del altar, quizo agradecer el señor Obispo, el magnífico báculo que, en nombre de Sóller, hásele ofrecido. La palabra del Ilmo. vibra llena de emoción y gratitud. Dice que «tan artístico báculo, monumento de arte, habrá de acompañarme en mis trabajos pastorales, y al apretarlo a mi corazón creeré que oigo latir los corazones de todos los sollerenses sobre el mío y que es Sóller, mi patria querida, la que me acompaña; y lo que lo hace todavía más apreciable es,—añade—que no sólo se

ha hecho con el oro de los ricos, sino también con el óbolo del pobre, de la viuda, de las clases más humildes, que han querido asociarse al cariñoso homenaje.» Para corresponder a tanta amabilidad, dice que ofrecerá el Santo Sacrificio, en tan memorable día, por todos los que a tan valioso obsequio han ayudado.

La breve acción de gracias del Ilustrísimo señor Obispo conmovió a todos.

A la bendición de la custodia y discurso de gracias del Ilmo. señor Colom, siguió inmediatamente la misa mayor, en la que, como queda ya expresado, ofició Su Ilma. de Pontifical. Asistieron: como Diácono y Subdiácono de misa los vicarios de esta parroquia Sres. D. José Pastor y don Ramón Colom; como Diácono y Subdiácono de honor, el canónigo D. Jaime Espases y nuestro párroco don Rafael Sitjar; como presbítero asistente el Arcipreste de la S. I. C. B. de Mallorca, D. Antonio Canals, tío del Prelado celebrante; y como capellán de honor, el vicario *in capite* de la parroquia filial del Puerto, D. Mateo Bosch.

Actuó de maestro de ceremonias el de la catedral de Palma, D. Luis Palmer, y como presbíteros asistentes para la mitra, báculo, palmatoria y libro, actuaron los sacerdotes de esta comunidad parroquial, Sres. D. Antonio Caparó, D. Pedro Antonio Magraner, D. Pedro L. Ripoll y D. Jaime Borrás.

Cantó la capilla con acompañamiento del órgano la misa «Benedicamus Domino», del abate Perosi, y después del Evangelio tejió hermoso panegírico de la Virgen de la Victoria nuestro distinguido y aiso Rdo. D. Antonio Juan Mora, Cura-Párroco de Felanitx, quien con palabra elocuente, después de erudita relación del glorioso hecho de armas que inmortalizó a nuestros mayores en la fecha que conmemoramos anualmente el segundo domingo de Mayo, cantó alabanzas a la Reina de los cielos, cuya poderosa ayuda pidió antes del combate el valiente capitán Juan Angelats, y a la cual fué debida la victoria.

A esta solemnidad religiosa asistieron el Ayuntamiento en corporación, presidido por su Alcalde, D. Pedro Juan Castañer, y los niños y niñas representando los personajes históricos: el Virrey de Mallorca en 1561, D. Guillermo de Rocafull, el capitán de armas D. Juan Angelats y las jóvenes Francisca y Catalina Casanovas, conocidas desde aquel hecho memorable por *les valentes dones de Ca'n Tamany*, que lo fueron, respectivamente, Juanito Morell Colom y Juanito Ripoll Casals, y Anita Puig Morell y Magdalena Sampol Mayol.

El público, ya lo hemos dicho, era numerosísimo, y la solemne función terminó a las doce y media.

Por la tarde, a las seis, salió de la Parroquia la procesión, formada por los ricos estandartes de las obrerías parroquiales, en primer término, precedidos por algunos niños vestidos a la antigua usanza representando a los payeses sollerenses del siglo XVI. Seguía la banda de música de la «Lira Sollerense» dirigida por D. Miguel Oliver, y a continuación los personajes históricos ya mencionados, junto a los cuales era llevada en triunfo la auténtica tranca, único trofeo de aquella victoria que se ha conseguido conservar. Estaba adornada con flores, y de ella pendían dos anchas cintas de seda, sostenidas por las niñas que representaban las heroínas que con aquella misma tranca defendieron su honor y por su valor hicieron su nombre inmortal.

El glorioso trofeo, al pasar, era por todos admirado.

Precedía a la veneranda imagen de la Virgen de la Victoria, que presidía la procesión, la cruz y clero parroquial, y seguía detrás de aquélla el Ilmo. señor Obispo P. Mateo Colom, asistido por su tío carnal, el M. I. Sr. D. Antonio Canals, Arcipreste, y acompañado por el M. I. Sr. D. Jaime Espases, y Rdo. Párroco de esta ciudad, D. Rafael Sitjar, actuando de Diácono y Subdiácono, respectivamente.

A continuación iba el Magnífico Ayuntamiento, con su Alcalde, señor Castañer, a la cabeza, y detrás de éste la banda de música del Regimiento de Palma, la que, alternando con la de esta localidad, tocó durante el trayecto escogidas marchas. Un pelotón de históricos *payeses* y *bandoleros*, con armas, que hicieron salvas al salir y entrar en la iglesia la procesión, cerraban la marcha.

Música, iluminaciones y fuegos

En las veladas del sábado y del domingo, estuvieron iluminados con potentes focos eléctricos e infinidad de farolillos a la veneciana, también con luces eléctricas en su interior, los puntos céntricos de la ciudad: el real de la feria, como podríamos titular a las plazas de la Constitución y de Antonio Maura, calle del Príncipe y explanada de la Estación del ferrocarril, puesto que en sólo estos sitios estaba con centrado todo el movimiento y toda la animación en estos días, lo mismo recreativa que comercial. En la parte superior del portal de la Casa de la Villa había el escudo de la ciudad y la inscripción *11 de Mayo de 1561* formados por medio de luces de gas.

En la plaza de la Constitución y en la calle del Príncipe, junto al abrevadero, se habían levantado tablados para tocar en ellos las músicas, y amenizaron éstas las veladas del sábado y domingo, ocupando el primero de dichos días la banda de la «Lira Sollerense» el de la plaza mencionada y el otro la del Regimiento de Palma, y ésta el de la plaza de la Constitución y la otra el de la calle del Príncipe el domingo. En los intermedios se quemaron al lado de la Casa Consistorial, en la continuación de dicha plaza, sobre el torrente, bonitos fuegos de artificio, entretenimiento agradable que el público que se apretujaba para verlo lo alabó y aplaudió, como escuchó con deleite y aplaudió las músicas, en especial la del Regimiento en el último de los mencionados días, que ejecutó de un modo admirable, bajo la inteligente batuta del maestro D. Antonio Torrandell, entre otras composiciones, difíciles piezas de las óperas *Aida* y *Lohengrin*.

La animación, durante estas veladas, en la plaza de la Constitución, calle del Príncipe y explanada de la Estación, fué extraordinaria: estaban ocupadas todas las sillas de alquiler que se habían colocado en la parte central, que solemos llamar alameda; atestadas de gente estaban también las aceras, y además de esto eran los paseantes en tan gran número que, hasta después de la salida para Palma del último tren, la circulación en los indicados puntos era materialmente imposible.

Feria y atracciones

Por la poca importancia que suele tener anualmente la parte de «ferias», bien podría suprimirse esta palabra, que desde algunos años acá se pone en el título con que se anuncia esta solemnidad acompañando a la de «fiestas». Es algo impropio titularla así,

porque lo que se compra o se vende, si se exceptúan las avellanas, juguetes y chucherías, casi no vale la pena de mencionar; pero aun se habla con más propiedad ahora que antes de añadir al título la palabra «fiestas», porque entonces era conocida esta conmemoración del glorioso 11 de Mayo de 1561 con el solo nombre de *Feria de Sóller*, (y así continúa llamándose en el calendario) y al día siguiente con el de *firó*, mote que ha venido impropriamente a aplicarse al acto del simulacro de combate por la sola razón de que suele tener lugar el lunes, que siendo el domingo *feria*, en realidad, debería ser la continuación, o sea una feria menos importante, más pequeña, *un firó*.

No hay apenas feria, como queda dicho, y los sitios céntricos en que a puestos de venta habrían de estar destinados pueden estarlo, y lo están, a un sin fin de atracciones para la gente menuda: caballitos del Tío Vivo, la rueda «Estrella Polar», mecedoras y juegos de balanceo, etc., y para los mayorcitos, juegos de tiro con escopeta y otros... en que se «tira» sin tirar.

Los artículos en venta fueron por consiguiente pocos y de escasa variedad: loza, lampistería, obras de palma, mercería, instrumentos agrícolas, y así, habiendo sido no obstante muchas las transacciones que se efectuaron en relación con la cantidad e importancia de los objetos que se habían expuesto. Lo que sí tuvo un gran éxito fueron los artículos de inmediato consumo, como las avellanas, churros, cardos (o como se llamen), garapiñados y demás golosinas; éstos sí que se vendían como pan bendito, y quienes los vendían o a la vista del público los confecciona-

ban no tenían manos bastantes para vender y... cobrar.

En resumen, una fiesta lucidísima; pero «fiesta» solamente, y no completa todavía porque el lunes impidió continuarla una lluvia fuerte y pertinaz.

Hubo de suspenderse el simulacro, y consiguientemente la entrada triunfal de las tropas victoriosas en la población, que es número del programa verdaderamente atractivo y de los que a propios y extraños más suelen gustar. Quedaron por la misma causa suspendidos también el concierto musical y los fuegos artificiales; pero no «suprimido» ninguno de los expresados festejos, como suponemos sabe a estas horas todo el mundo, pues que, si el tiempo lo permite, la fiesta de la Victoria mañana se continuará y terminará.

Felicitemos sinceramente a la Comisión de Festejos, al Ayuntamiento, al Ilmo. Obispo Sr. Colom, al orador sagrado Sr. Mora y demás sacerdotes de esta Parroquia, a las bandas de música del Regimiento de Palma y de la «Lira Sollerense» y en especial a sus respectivos directores Sres. Torrandell y Oliver, al pirotécnico Sr. Martínez, y, en una palabra, a cuantos han contribuido a que las fiestas del presente año hayan revestido ese carácter solemne y cultural, así en lo religioso como en lo civil, que ha satisfecho a los nuestros y han elogiado los extraños, sin apartarse de su exclusiva finalidad, que es conservar nuestras tradiciones, siempre respetables, y honrar la memoria de aquellos valientes sollerenses que en esa fecha que se conmemora escribieron con su sangre y con sus heroicidades la más brillante página de nuestra historia local.

La Festa de la Bandera Mallorquina

Si, com deia dilluns el Rd. D. Jeroni Pons en son bell treball, pertoca a la llengua mallorquina el fer l'apologia dels fills il·lustres de la nostra terra, també creim noltros pertoca a la nostra parla el descriure a tots els sollerics ausents i als qui no estant ausents no pogueren assistir-hi, els actes de tanta solemnitat com la «Festa de la Bandera» i la colocació del retrat del Ilm. P. Mateu Colom en el saló capitular de les Cases Consistorials i lectura de la seva biografia, ja que en mallorquí ho fariem si ho haguéssim de contar als nostros parents i en mallorquí ho farem quan, en un dia llunyà, ho contarem als nostros fills i nets al voltant de la llar casolana. Es la llengua que més bé escau, diguen lo que vulguen, per la celebració dels actes desde'ls més íntims als més solemnes i per lo tant, per narrar aquestes dues festes, els més brillants, sens dubte, dels festetjos d'enguany, ho farem també en mallorquí.

El segon dia de les festes, ja desde les primeres hores de la matinada el temps se presentà lletjot de tot. Una pluja incessant queia damunt la ciutat com si volgués desbaratar l'orde en que devien celebrar-se les festes del dia, desde la de la Bandera, qu'era la primera, fins als balls populars de la plaça d'Antoni Maura qu'havien de tenir lloc a la nit, i que figuraven en darrer terme en el programa confeccionat per la Comissió.

A l'horà assenyalada, a les deu, una selecte i nombrosa concurrència omplia de gom en gom l'ampla saló de sessions de la nostra Casa de la Ciutat, a on tengué lloc la cerimònia de la benedicció de la bandera que la «Joventut Mallorquina» ofrenava a la ciutat, davant l'impossibilitat de poder-la efectuar en mig de la plaça de la Constitució.

Figuraven en primer terme la Corporació Municipal amb el seu batle al cap,

i una nutrida representació de la Clero-cia. També s'hi veien distingides senyores i senyorettes qui en bon'hora, i passant per damunt arcàics prejudicis comencen a intervenir en actes públics, de los quals són sempre nota simpática i augmenten llur brillantor. La seva presència en aquell lloc fou unànime i favorablement comentada.

Minuts abans de les deu se veu venir a peu i amb tota senzillés, acompanyat de son oncle el M. I. Sr. D. Antoni Canals, Arxiprest de la Seu de Ciutat, l'Il·lustrísim Bisbe P. Mateu Colom, els quals foren rebuts per l'Alcalde, D. Pere J. Castanyer, el Rector D. Rafel Sitjar i el president de la «Joventut Mallorquina», nostre redactor En Miquel Marqués Coll. Al arribar l'il·lustre solleric a la Casa de la Vila, fou rebut als acords de la Marxa d'Infats, per la banda de música del Regiment de Palma n.º 61, qu'estava situada a l'entrada de dita casa.

Seguidament el Prelat procedí a la benedicció de la Bandera, la qu'estava col·locada, expressament, a damunt una taula. Els colors vermell i groc de les barres catalanes destacava armoniosament de la franja morada damunt la qual hi havia la blanca silueta del castell de l'Almudaina, i oferia un bell conjunt.

Una vegada dites les oracions del Ritual i efectuada la benedicció, nostre company En Miquel Marqués prengué la paraula, i en nom de la «Joventut Mallorquina» de la qual n'és president, feu entrega a la Ciutat de la Bandera amb les següents paraules:

«Magnífic Ajuntament de la ciutat de Sóller:

En nom de la «Joventut Mallorquina» que tenc l'honor de presidir, experiment avui la viva satisfacció de posar en mans del seu digníssim president, el senyor Batle, que du amb la representació de Vostra Magnificència la de tots els sollerics, aquesta bandera.

L'ofrena té, com ja a simple vista se veu, una doble finalitat: fer que nostra gloriosa ensenya regional, fins ara de casi tothom ignorada, sia d'aquí endavant de tothom coneguda, i despertar l'amor dels mallorquines—desgraciadament endormiscats fins al present—a les nostres tradicions, a les nostres costums, a la nostra parla: a tot lo nostre, que justament aquesta hermosa bandera simbolisa.

Aixecau-la, doncs, ben alta, Magnífics senyors, i feis que en totes les festes de caràcter popular onetgi en aquest lloc preferent que li heveu senyalat: en el frontispici de les Cases de la Vila, al costat mateix de la nostra benivolguda i sempre respectada ensenya de la Pàtria espanyola, acariciada dolçament pel ventjol perfumat de les nostres encontrades, i que volategi sempre orgullosa de sí mateixa, que no té per què avergonyir-se de res ni cap màcula denigrant embruta els seus bells colors.

Per fer-vos-ne entrega hem escullit aquest dia, aposta, perquè en aquest dia nostres cors de patriotes vessen d'entusiasme i d'alegria: hem volgut mesclar amb la commemoració del fet més brillant que registra la nostra història sollerica, l'acte d'enaltiment a la Bandera Mallorquina, quins colors nos recorden també moltíssims d'altres fets gloriosos que s'han succeït en la nostra illa desde la Conquesta, perquè precisament a aquests fets gloriosos i an aquesta gloriosa Conquesta, o conseqüència d'ella més ben dit, va ésser deguda l'expugnació de Sóller per l'exèrcit de N' Occhiali. De modo que si mesclats se troben en l'Història els motius d'aquestes festes, just és que hi estiguen també els actes d'expansió i d'alegria que es celebren per donar les el merescut esplendor. No haurien pensat els moros, tal vegada, en provar de reconquerir Mallorca, o les seves riqueses al menys, amb les freqüents correrries que hi feien—de les quals la del 11 de Maig de 1561 en fou una—si no les haguessen ben conegudes i estimades; si no haguessen trobat a faltar els encants d'aquest paradís terrenal que anys enrera havien perdut. Doncs bé, la victòria dels nostres avant-passats vé a ésser una continuació de les que ja el gran Rei En Jaume havia alcançat i de moltíssimes d'altres amb que, en prop de trecent anys, també parcialment molts de pobles, avui un i demà un altre, se coronaren de glòria. Aquesta bandera uneix i estreny amb un sol llaç els fets de moltes centúries; per això tenc la seguretat de que si aquells heroics defensors d'aquesta vall sortissen de llurs tombes, veurien amb complacència gran aquesta festa de la Bandera Mallorquina com acte inicial d'una nova creuada per l'alliberament espiritual de la nostra terra, encara avui, en ple segle XX, bastant amodorrada, ensopida i sense donar apenes senyals de vida.

Ja ho he dit: Mallorca té una Història, una Tradició, unes Costums, un Llenguatge propis... i tot això junt és lo que representa aquesta bandera que l'Església acaba de beneir i que jo, en nom d'una entitat que té per única, per exclusiva missió el defensar-la i fer-la conèixer i estimar, en fas entrega a la Ciutat. Dignau-vos, Magnífics senyors, en son nom acceptar-la, i feis-la respectar a propis i extranyos; d'un modo especial feis que tots els nins i nines sollerics, que són la nostra esperança d'avui i les persones d'acció de demà, la coneguen i l'estimin, que estimant-la a ella estimaran la nostra terra, aquest reconet del món a ont tenguérem la ditxa de veure la llum primera i guarda en son si les cendres d'aquells que nos deixaren, amb la seva sang, els seus sentiments de Religió i Pàtria i els llorers de glòria inmarcescible qu'amb aquestes festes cuidam de que no se mustiin: de que se conservin sempre verds.»

Al acabar En Miquel Marqués el transcrit discurs fou molt aplaudit. I a continuació el Bat le de la nostre ciutat, don Pere Juan Castanyer, s'aixecà a rebre, en nom de l'Ajuntament que presideix, la bella senyera de que se li feia donació, pronunciant les paraules que transcrivim, al finalisar les quals fou també calurosament aplaudit:

«Senyor President de la «Joventut Mallorquinista»:

En nom de l'Ajuntament que tenc a gran honra presidir, i de consiguient en nom de tota la Ciutat, la representació de la qual aquest ostenta, reb en aquest moment l'hermosa Bandera que simbolisa totes les glòries de la nostra benivolguda regió; i vertaderament orgullós d'haver-me cabut la sort d'ésser l'escullit per enlairar-la en aquest lloc, després d'agraïr l'obsequi que l'entitat de la seva molt digna presidència ha tencut de la plausible inspiració de fer a la ciutat de Sóller, li fas promesa solemne de que la Corporació municipal i jo en particular po-

sarem de la nostra part tot quant podem per qu'els desitjos que acaba vostè de manifestar tenguen el més exacte i el més complet compliment.

Començaré ja en aquest mateix instant per col·locar-la en el frontispici de la Casa de la Vila, al costat de la que representa la nostra estimada Espanya, tota ella sang i or (com en gran part ho és també aquesta que veuc de rebre de les seves mans), que tots els bons espanyols respectam i estimam; per lo successiu, donaré les instruccions necessàries per que en totes les festes, sobre tot en les de caràcter marcadament mallorquí, sia desplegada al vent en el lloc preferent que l'Ajuntament li ha senyalat; i quan voletegi, besada per l'oratól de la matinada fresc i saturat de les fines flaires de les flors de taronger i demés d'aquesta vall perfumada, posarem un gran esment en saludar-la i reverenciar-la, a fi de que, aprenent del nostre exemple homos i dones, vells i joves, grans i petits, i, en una paraula, tots els sollerics qu'avui l'admiren, sentin per ella respecte i amor.

I tenc la íntima convicció, la seguretat més absoluta, millò dit, de que tú, morigerat i cult poble de Sóller, espontània i gustosament voldràs imitar nos.»

Llavors tengué lloc l'emocionant acte de l'issament de la Bandera de Mallorca a la fatxada de la Casa Consistorial. El senyor Bat le, en mig d'un silenci sepulcral i estant tots drets els presents, que omplien la sala, enarborà la gloriosa ensenya, sentint-se tot seguit un esclat de mans-belletes, unànim, espontani, grandiosíssim, que pareixia que la sala s'en venia cap-vall, i que trobà el corresponent èco a la plaça, plena de gent també malgrat la pluja qu'obligava a tenir extesos els paraigos. El cel i tot sembla que s'hi volgué adherir enviant en aquell moment una forta ruixada, amb la qual enviava a la bandera la seva benedicció. L'aigua de bambolla caient sobre les pedres, semblava la renou llunyana dels aplaudiments dels àngels qui encoratjaven als patriotes joves a seguir pel camí emprès.

Feu ús de la paraula a continuació nostre molt estimat amic, el director de les revistes *Llevant* i *Tresor dels Avis*, el culte mestre nacional d'Artà, D. Andreu Ferrer, qui digué lo sigüent:

«Il lustríssim senyor:
Magnífic Ajuntament:
Poble de Sóller:

Amunt els cors, companys de causa! Els qui desde els albars de l'infantesa duim infiltrat dins la nostra ànima aqueix sentiment excels d'amor a la pàtria lligat en tot temps amb l'amor a Déu Nostre Senyor que nos ha fet neixer dins ella; els qui en tota manifestació en que se enlaira an aquella sentim enardir-se el nostre cor; els qui hem tenguda la sort de sebre unir el sentiment del patriotisme més pur i més llegitim, qu'és l'amor viva a la terra que nos engronsà durant l'infantesa, amb l'aspiració noble i elevada de reforçar, engrandir i dignificar l'Estat del que políticament formam part, avui sentim bategar el cor amb més goig que mai, perquè avui colombram al entrellum el llumaneret blau del final del nostre trajecte, avui entra dins el nostre cor un raig d'esperança en la lliberació de la nostra pàtria.

Aqueix acte imponent de l'entrega de la bandera nostra, la bandera mallorquina, al vostre Ajuntament és d'una transcendència que sols poden comprendre els qui han sentit en altres ocasions la punyida del despreci i fins del insult al emblema de la nostra terra. I aqueix acte tan patriòtic i tant transcendental, la primera veritable manifestació, diguem-li oficial, netament mallorquinista, ningú el podia dur a cap més que una entitat d'aqueixa Ciutat vostra que en art, en riquesa, en cultura, en bellesa, en amor a la tradició, en esperit d'empresa i de treball, amb una paraula, en sa patriotisme, du la pauma entre totes les demés poblacions de Mallorca.

Sóller, la ciutat perfumada amb els suaus aromes dels tarongers florits, la ciutat dels torrens murmuradors, que sembla un d'aquells jardins encantats amagats al fons d'un pou guardat per gegants, de que parlen les nostres rondalles; la ciutat en que cada pedra és un encant i cada reconada sembla un alberg de fades; aqueixa la vostra ciutat que guarda com un tresor la tradició dels avis, que conserva amb orgull llegitim les festes de la seva nissaga, que recorda amb ardor patriòtic les gestes heroiques dels avant passats, havia de ésser la primera que mostràs a tota Mallorca el camí

dreturer que mena a la reconquesta del esperit de la raça.

La benemèrita entitat «Joventut Mallorquinista» d'aqueixa ciutat es' estada la que ha sabut fer entendre a les demés poblacions mallorquines que l'úic medi de retornar a la nostra pàtria sa fesomia natural és des- terrant les postissures que l'envileixen, és demostrant als forasters que Mallorca vol conservar son caràcter típic. vol usar en totes ocasions el verb que Déu li ha dat, vol resseguir el fil de la seva història, vol continuar en la fe que 'ls passats li han llegada, en un mot, vol ésser *ella mateixa*.

La «Joventut Mallorquinista» de Sóller per medi de conferències ha volgut primerament donar a conèixer i fer estimar la Història de Mallorca; més tard ha sabut rendir públic homenatge a la nostra llengua materna; i ara, seguint el camí ascendent cap a l'ideal, acaba de fer ofrena d'una bandera mallorquina al vostre Ajuntament, perquè la fassi onetjar en tot temps al costat de la del Estat. Perque, germans, hi ha que destrüir la preocupació de que la única bandera nostra és la espanyola.

La bandera espanyola és el símbol del Estat, i com a tal li devem acatament i veneració. Ella representa l'aplec voluntari de les distintes antigues nacionalitats ibèriques que, després d'haver expulsada la morisma de la península, s'ajuntaren en abrats de germanor, i se lligaren per fer-se més fortes contra qualsevol intent de nova invasió.

La bandera espanyola nos recorda els primitius temps d'aquesta unió en que eren mutuament i absolutament respectades les distintes nacionalitats i regions espanyoles amb cada un dels seus furs, amb totes les seves llibertats.

La bandera espanyola simbolisa l'aspiració de tots els pobles que integren l'Espanya a retenir se per unes lleis assenyades que la fassin un Estat fort, un Estat poderós, un Estat que, donada la seva situació estratègica, podria arribar a ésser un dels més avançats d'Europa.

La bandera espanyola representa la cadena formada, anella per anella, de totes les regions, de totes les comarques, de tots i cada un dels pobles que componen l'Estat Espanyol, i per ésser fort aquest Estat és precis que cada una d'aquestes anelles sigui forta, sigui vigorosa, sigui irrompible, perquè si qualsevol d'ella és fràgil, la cadena serà molt fàcil de rompre a qualsevol moment.

Hi ha qui creu que l'Estat ha de ésser el forjador d'aquestes anelles per fer-les a son gust, i altres creim que l'Estat, qui durant alguns sigles ha demostrat pràcticament ésser un mal forjador d'aquestes anelles, que té completament descuidades, ha de renunciar al afany que fins ara ha tengut de forjar-les, d'uniformar-les, de despallar-les de ses peculiars característiques; ha de deixar a cada una d'aquestes regions en suficient llibertat per enfortir-se amb els seus propis medis, per desenrotllar las seves activitats, per conservar la seva pròpia fesomia.

I això és lo que ve a simbolisar la bandera mallorquina: les característiques, l'idiòsineracia de la nostra raça. Perque, Senyors, Mallorca té fesomia pròpia. Mallorca té en primer lloc una llengua, aquesta hermosa llengua mallorquina que és l'única capaç d'expressar amb tota fidelitat els més íntims sentiments del nostre cor. Llengua qu'han enaltida tants de sabis i escriptors així en sos primitius temps com en l'actual renaixament. Mallorca té una història que confirma la nostra procedència i deixa ben definida la personalitat mallorquina fins an el moment d'abdicar de part del nostre patrimoni i confondre-nos amb els demés pobles hispànics.

Mallorca ha tengut un Art ben genuí que concrecionà en l'edat mitjana en obres esplèndides que són l'admiració dels visitants.

Mallorca té un dret peculiar que s'inspira en les sagrades costums del avlor.

Mallorca té un esperit religiós, tradicional, que fa que tota l'illa sia com un gran temple i tot bon mallorquí tengui a Déu en son cor.

Mallorca ha tengut sempre un gran amor a l'indpendència; els mallorquins han sabut repel·lir sempre tota casta d'agressions: no admetien mai ingerències extranyes, ni consentien cap classe de subordinacions.

Mallorca ha tengudes una bonhomia i sinceritats a tota prova, un coratge i ardidesa fins a la heroicitat, un íntens amor al treball, i un franc esperit hospitalari.

Totes aquestes eren les característiques de la fesomia mallorquina que avui veim un poc degenerada per haver donat massa entrada a lo foraster, i a la restauració de la qual és precis que dediquem tots els nostros esforços. I tot això ve a simbolisar-ho la nostra bandera, la bandera mallorquina.

Admetent postissures que desfressaren el

nostre caràcter i amb la condescendència en deixar-nos pendre lo que mos donava personalitat pròpia, arreconarem també la nostra bandera. Mes avui, sortosament, hi ha qui predica ja an els nostres pobles la necessitat de restaurar l'esperit tradicional de la nostra nissaga, com també s'ha desplegada altra volta la bandera dels nostres Reis. I el poble que ha rebudes les primícies d'aqueixa restauració és estat el vostre, amb aqueix acte imponent de l'entrega de la bandera mallorquina que s'en ha fet al vostre Magnífic Ajuntament, i que d'aquí endavant rebrà de tots voltros els honors que mereix com a emblema de la Pàtria.

Poble de Sóller: An el costat i al mateix temps que a la bandera de l'Estat espanyol, a la que deus acatament de súbdit, honora amb tot el cor a la mallorquina, en record de les gestes dels teus avant-passats, en record dels teus fills predilectes, en record dels teus savis, en record dels teus herois, en record dels teus màrtirs. I sobre tot, en record de la colosal figura del nostre gran Rei En Jaume, vulguis sempre dur-la ben estesa, ben alta, ben neta. Que ella sempre presidesca les teves festes, tots els teus actes públics, sense mai abaixar-la ni per res ni per ningú, a no ser per servir de catifa an Aquell que nos ha donat tot quant som, domina eternament damunt tots els pobles, i, moquent a son gust totes les comunitats polítiques, és l'úic qui pot fer que la nostra Pàtria recobri sa personalitat perduda, perquè com diu el poeta:

Qui aixeca o enfonsa els pobles
és Déu qui 'ls ha creats».

Una forta ovació coronà les darrereres paraules del Sr. Ferrer. El lloretjat poeta, Mestre en Gai saber, i Arxiver de l'Ajuntament de Palma, D. Josep Maria Tous i Maroto, seguí al Sr. Ferrer en el ús de la paraula; com els anteriors oradors s'endrecà a les Autoritats i distingides personalitats allà presents diguent:

«La festa qu'ara celebrem té un significat altament simpàtic perquè és una afirmació de la nostra personalitat. Mes abans de tot he de dir que rebutjeu tota suspicàcia maligna respecte al caràcter d'aquest acte. No tractam, per dir-ho amb una paraula, de fer separatisme; Mallorca, terra de les oliveres, símbols de la pau; jardí dels tarongers i dels ametlers florits, concreció de totes les delicadeses, no és terra a propòsit perquè fructifiquin en ella les iniciatives enèrgiques. Damunt nostre cel tan clar, sobre nostra mar tan blava, sembla que hi escau millor una llaçada de set colors: l'arc de Sant Martí, símbol de les aliances.

Però sí volem fer patriotisme, perquè entenem qu'és un dret i fins i tot un dever dels pobles el fer valer les seves prerrogatives, el recordar les seves gestes glorioses, perquè ai dels pobles sens ideals quant llur història s'esfuma dins les grisors de les vulgaritats anodines!

I si és lícit i just, com vos deia, el recordar les gestes glorioses, també ho és, i molt convenient ademés, l'honar la pròpia senyera, ja que ve a ésser el símbol de totes les glòries, puix el viu llambreg dels seus colors, com la llum d'una estrella misteriosa, guià als abnegats i coratjosos a la conquesta del Ideal.

I això es lo qu'aquesta festa significa. Però té encara un'altra significança: és la reivindicació de nostra pròpia i llegitima senyera, perquè, encara que parezca un contrasentit, lo que vulgarment anomenam la nostra bandera no és realment la nostra ensenya; o dit amb uns altres termes: la bandera mallorquina qu'han popularisada les etiquetes posades damunt els productes de la nostra indústria, no és la bandera de les gestes glorioses, la senyera que va popularisar i va immortalisar el nom de Mallorca i dels mallorquins per llur abnegació i per llur heroisme dignes d'una epepeia.

Nostra bandera llegitima és aquesta que ara veis aquí, la que el Rei Sancho va donar als nostres embaixadors, inspirada en el sagell que aquell altre rei nostre, el més gran monarca, l'alt En Jaume, va forjar com a símbol d'aquesta benivolguda part del seu reialme.

Nostra bandera és aquesta, enrogida en la sang dels nostres herois, daurada p'els raigs del sol de la victòria, ostentant damunt el fondo moradenc, símbol de la reialesa, el castell de la Almudaina, emblema de nostres glories.

I era aquí, a Sóller, i an aquest dia de glorioses evocacions ont havia de celebrar-se aquesta festa.

Heu començat per implorar les bendi-

cions del Cel per mà d'un Príncep de l'Església sobre la bandera, i heu fet bé. També an el dia que avui commemoram els vostres avant-passats ajonollats aquí, en la plaça, besaven la creu de les seves dagues i imploraven la protecció de nostra dolça Mare, la Verge Maria, abans d'anar a lluitar contra la moruna.

I ja qu'ara he evocat aquesta gesta gloriosa, permeteu-me que vos fassi una súplica: Conservau les festes tradicionals qui recorden aquell fet gloriós. Me fan llàstima aquells qui amb aire de fàtua suficiència tenen un somriure despectiu per aitals solemnitats. Els pobles de major cultura i adelants, les tenen en gran aprecí. I noltros, creies-me, no hem d'enlluernar als que mos visiten en festes modernes, puix qu'ells mos guanyen amb això, sinó amb les festes perfumades amb la dolça aroma de la tradició.

I ara sols me resta agrair al Magnífic Ajuntament i a tots els presents la cooperació a aquesta festa, i ja que som poeta permeteu-me qu'acabiantant l'esplèndida Sòller, qui és:

Entre muntanyes amagat tresor nou hespèric jardí ont treu brostada l'arbre gentil de fulla satinada de flors nevades i de fruita d'or. Vesllums tornassolats quan el jorn mormatisen eixa vall aclotada ont vola alloure l'aura perfumada bresolejant els tarongers en flor.

El Puig Major i l'Ofre amunt s'enfilen; centinel·les ja vells qu'aquí vigilen com a l'antiga Hespèria los gegants.

I allà en el fons rumbetja la mar blava indòmita batent la costa brava i entonant dia i nit selvatges cants!»

Va ésser diferents vegades interromput, el Sr. Tous, durant son discurs, i al final una xardorosa i llarga ovació augegà ses derrerres paraules.

Seguidament el retgidor regionalista de l'Ajuntament de Ciutat i culte arquitecte, D. Guillem Forteza, endreçà la paraula al auditori, qui començava a caldejar-se en el foc sagrat del patriotisme, que les idees tan ben expressades i tan sentides dels oradors anaven encenent dins tots los cors.

El senyor Forteza s'expressà d'aquesta manera:

Il·lustríssim senyor:
Magnífic Ajuntament:
Poble de Sòller:

Sent una vera satisfacció de poder expressar en aquesta bella festa, encara que sigui humilment, el meu mot de profunda adhesió a la dels nostres amics de Ciutat qui lluiten per la causa del més pur i alt Mallorquinisme.

Tota aquesta obra de renovació patriòtica ha de tenir per força a Mallorca un digne coronament; no pot fracassar perquè la realisa una forta joventut, la vigorosa flor de la raça! i, ja ho sabeu, hi ha dues classes de joventuts: una que segueix els grisos camins del conformisme, i aquesta roman sempre callada; i l'altra que és activa d'esperit i es mou sempre empenya per emocions sinceres i sanítores, i res més sincer que l'amor a la terra que Déu ens ha donat, no perquè la desfiguràsem sino perquè l'enaltíssim i sublimíssim. Aquesta joventut no pot pendre altre símbol més adequat a la seva missió que la autèntica senyera de la pàtria, la que compendia les vives gestes de sa neixença i les plàcides cullites de son esplendor.

Per col·locar aquest símbol a la vista de tot el poble, heu escullit un gran dia, joves mallorquinistes de Sòller. Hi ha dies que més que els altres es trasllueix aquesta germandat entre les gents que constitueixen una vila o una ciutat, i son els dies en que aquestes gents, plenes de vida, se senten unides, compenetrades, amb les generacions que les precediren, ja que al recordar i venerar heroicitats i gestes del nostres avant-passats sembla que quasi ens sentim animats del mateix valor, sentiment que no és altra cosa que l'agraïment de l'ànima envers ells perquè no's deixaren arrastrar per cap covardia que hauria pogut fer sucumbir la continuïtat de la pàtria amarada de perill. Aquesta compenetració íntima amb l'història remota, i més encara que amb l'història amb la tradició, i més que amb la tradició amb la llegenda (que és la mateixa veritat de l'història i de la tradició perfumada pels perfums de la paraula viva i l'amor de cent generacions); aquesta compenetració, dic, és lo que ens dona un coneixement més clar de la nostra vinculació al llinatge espiritual i a la correntia racial.

Si, heu escullit un gran dia per posar la augusta senyera de Mallorca al balcó de la Casa Comunal, perquè avui a Sòller tot hom respira patriotisme, tot hom anhela flamet-

jades de glòria pel futur, i desde ara sempre que onatgi la bandera a davant els ulls del poble, sobre tot davant els ulls dels infants (tresor el més exquisit de la pàtria i fonament i justificació de tota esperança) serà una lliçó perenne i admirable per educar-los civilment, perquè podran capir la significació de les enormes virtuts que amaga entre els seus plecs.

Si avui, senyors, havem de llamentat tantes desviacions en els homes que dirigeixen la vida pública de Mallorca, no ho podem atribuir de cap manera a mala fe, sinó simplement a que els falta aquesta sanitàosa educació que no pot engendrar, vos ho asseguro, cap equivocació, ni cap debilitat, ni cap fracàs. Avui els vents interiors de la pàtria no donen de plè a la vela, i la barca de les nostres corporacions públiques camina arbitràriament i els timoners no coneixen aquests vents interiors i es limiten tot sovint a rebre indicacions que devenen aviat estentisses, no sols per la distància sinó també, devegades, per la falta de puresa inicial.

A dalt del màstil qu'aguanta la vela grisa i neutra, posem-hi l'insígnia colorida de la nostra bandera, i els vents interiors per si sols ens faran caminar profitosament.

Una altra cosa us vull dir abans d'acabar, i és: que el nostre rei En Sanxo (successor d'aquells magnets reis En Jaume I i En Jaume II, forjadors de la nostra ànima regional) que fou el qui va donar les insígnies per la nostra bandera, a instàncies dels Concellers de la Ciutat de Mallorca, va voler i expressà que no més una bandera sola havia d'existir per l'Universitat, Regne i Ciutat de Mallorca, indicant així que formam una indestructible unitat regional. N'hem de pendre d'aquí l'estímul de treballar d'una manera unificada totes les joventuts mallorquines, establint les més cordials relacions, la d'un poble amb la d'un altre poble, la d'una ciutat amb les de les altres ciutats i pobles, sacrificant-nos tots en els mateixos sacrificis, sadollant-nos tots de la mateixa doctrina (que una falsa interpretació podria desvirtuar) i així un dia podrem cantar glòries iguals que per tenir moltes i diverses arrels seran més intenses i perdurables.

S'ha anomenat en aquest acte la paraula «separatisme». Com podem fer separatisme si aquest sols s'alimenta d'odis i malvolències i nosaltres no feim més que repetir paraules d'aliança i càlides amors?

S'ha dit també pel meu amic el poeta Tous i Maroto que el nostre símbol ha d'esser l'arc de Sant Martí. Molt bé. Però tenguem en compte que l'arc de Sant Martí no s'aixecarà en l'hemisferi de la pàtria que no s'hagin equilibrades totes i cadascuna de les forces en pugna.

Mallorquins, estimem Mallorca! i totes les nostres obres seran fecundes i els fruits dels nostres sacrificis se feran amunt fins an el cel, com pertoca a la lleialtat del nostre procedir».

Al finalisar l'anomenat orador son aciençat parlament fou objecte d'una entusiasta picada de mans.

Amb gafet d'or fou closa tan bella festa, car a una invitació del President de la «Joventut», el nostre distingit paisà, l'Il·m. Bisbe d'Andrapa i auxiliar de Toledo, feu ús de la paraula. Al aixecar-se per parlar fou objecte d'una viva i unànim manifestació de simpatia per part dels concurrents.

Amb discreta modèstia demana que se'l perdoni si nos s'expressa amb mallorquí correcte i literari, ja que no ha tengut temps de conrear-lo; així i tot, en quant a la forma fou una galana mostra de ben dir, i ben lleus i perdonables els defectes.

La formosa oració del eloqüent prelat, tota ella vibrant de patriotisme i emoció, fou una peça oratòria brillantíssima que, malgrat l'interés que teniem de reproduir la íntegra, no'ns ha estat possible, perquè va ésser improvisada. Ens dolem de que els nostres lectors no hagen de poder fruir al menys del text del càlid parlament del savi agustí; procuram així mateix reproduir-la amb la major fidelitat.

Digué que en una festa com la que s'estava celebrant, no era ell el més indicat per parlar en son llenguatge nadiu.

«Tant de temps allunyat d'aquesta beneïda terra sense haver cultivat son dolç parlar, no us extranyi que sien grans els meus defectes, ni que fins i tot us parli com parlen a ses auvelles els pastors en les fondes boscuries.

«Ja que no puc parlar en llenguatge literari, ho faré com un nin qui comença a parlar i barbotejar, essent no obstant

entès per sa mare. Vos suplic me permeteu expressar lo que jo sent íntimament, com se deixa parlar al nins que no saben dir res, però que les seves mares los entenen perquè el seu llenguatge és el llenguatge del cor. I aquesta és l'expressió amb que jo vull parlar a la meua mare estimadíssima, la ciutat de Sòller, i ella se sentirà orgullosa quan escolti qu'el seu fill li diu qu'ha fet molt bé de posar la bandera de Mallorca a les Cases de la Vila per que hi onetgi sempre gloriosa i admirada.» (Grandiosa ovació.)

L'Il·m. P. Colom seguí exposant en vibrants paràgrafs plens d'unció i color sos freqüents viatges per terres d'Amèrica, duguent sempre en el fons de la seva ànima el record imborrable de sos pares, de tota la família, i de tot el poble solleric.

«En nom, idè, de tots, el nostros germans qu'es troben espargits per tot el món, perquè no hi ha damunt la terra un sol reconet ont no hi haja un solleric—digué encara l'eloqüent orador,—en nom de tots els fills ausents d'aquesta vall estimada, jo vull estampar una besada entranyable i sonora en aquesta bandera qu'avui onetja per primera vegada en la nostra Casa pairal, en aquesta senyera que s'havia tengut olvidada per espai de tants de sigles, arreconada amb manifesta ignominia, i en la qu'haveu de veure tots simbolisats l'efecte i l'amor de totes les mares amantíssimes de Sòller». (Indescriptible ovació.)

«El poble que se coneix i té consciència de ses tradicions i de les glòries dels seus avant-passats se fa respectar».

Seguí el senyor Bisbe son bell discurs captivant l'auditori amb sos bellíssims conceptes vertits, no obstant la seva naturalitat i senzillès, en forma la més galana.

«Dues felicitacions me resta donar en aquesta Festa: una per l'existència de la «Joventut Mallorquinista» que significa que hi ha un grapat de joves que creuen tenir altra missió que divertir-se, qui estudia per arribar al lloc a on arribaren els avant-passats; i un'altra felicitació per ésser Sòller la primera ciutat de Mallorca qui ha fet justícia a la nostra gloriosa Bandera, fent-la desplegar en el frontispici de sa Casa de la Ciutat, qu'es sa casa de tots els fills de Sòller.

Jo som un mallorquí qui desconeixia l'única, l'autèntica bandera mallorquina fins que l'he vista aquí avui.

Estimem-la com se mereix i estimant-la estimarem en ella nostra casa, nostre poble; els carrers que foren els primers que trepitjàrem i pels quals corriem en els ja llunyans temps de l'infantesa, gaudigent sos perfums, i ses aigües i sos dons; nostre illa, que Déu enrevoltà d'aigua perquè un sol amor en brollàs d'ella. Però sentiguem també generós i ampla amor en vers d'aqueixa Espanya, la gloriosa nació espanyola, excelsa i gran qu'és la nostra i qu'ha donat també tants de sants i tants de savis al món.

En la serie d'amors que nien dins el nostre cor, l'amor primer és per la nostra família i després, en círcols concentrics, estimam la llar, el poble, la pàtria, fins arribar a l'amor a l'humanitat; mes l'amor més fort és l'amor a la terra pairal que no podem rebutjar mai del nostre cor si no volem ésser desagregats.

Per lo que he sentit en els discursos dels qui m'han precedit en la paraula, he pogut veure que en aquest acte no hi ha res que traslluesca separatisme, sinó ben al contrari: és dels que poden celebrar-se amb el frot ben alt, puix se tracta d'infondre vida i personalitat intensa a una bella regió espanyola: Mallorca. I ben cert i segur és que Espanya no serà gran ni forta, fins que totes les regions que la integren no tinguin ben definida i proclamada la seva pròpia personalitat (estruendosa ovació).

I per acabar voldria que m'acompanyàsseu tots en aquests dos crits que sintetisaran els sentiments del meu cor i els dels vostros: Visca Mallorca Visca Espanya! I per damunt tot: Visca Sòller!».

Al finalisar el Prelat el seu grandiloqüent discurs, un imponent esclat de mans-belletes ressonà en la sala, mentres el públic chorejava els visques i prorrumpia en altres al Bisbe Colom i al Bisbe solleric.

Una vegada acabat tan solemne acte, abandonà el saló de sessions l'Il·m. senyor Colom i fou acompanyat fins al portal pels mateixos senyors qui l'havien rebut, despedint-lo la música amb la mateixa salutació de quan va arribar.

No volem acabar la resenya d'aquesta festa, per tants de conceptes altament simpàtica, sense enviar la nostra efusiva felicitació als organitzadors, encoratjant-los a prosseguir sense vacilacions pel camí emprès, qu'és el que los durà a la cima qu'es proposen.

L'Il·lustríssim P. Mateu Colom, Fill Il·lustre de Sòller

A continuació de la Festa de la Bandera, en el mateix lloc, i tan prompte com s'hagué retirat de dita sala el distingit solleric, el senyor Bat·le donà per obert l'acte en el que s'anava a dar compliment a l'acord de l'Ajuntament de col·locar el retrat del Bisbe Colom en la galeria de Fills Il·lustres del nostre poble, i a la lectura de la seva biografia.

La mateixa nombrosa concurrència del acte anterior omplia el local. Als llocs de preferència s'hi veien ara, además dels retgadors i de la clerecia, els nins i nines representant el Virrei de Mallorca, el Capitá Angelats i les Valentès Dones de Ca'n Tamany, acompanyats de llurs famílies.

Al fons de la sala i tapat amb un domàs vermell hi havia el retrat del Il·m. Bisbe titular d'Andrapa i auxiliar de Toledo, el qual és obra del pinzell del lloretjat artista solleric D. Cristòfol Pizà. Es un quadre fet per mà de mestre, d'un paregut exacte, tant, que ja no's pot res més desitjar, i en el qual l'artista fé gala de la seva poderosa tècnica per que sortís una obra acabada. A les moltes felicitacions qu'ha rebut, sens dubte, l'amic Pizà, amb aquest motiu, hi ajuntí la nostra ben sincera.

L'Alcalde, D. Pere J. Castanyer, amb breus paraules feu la presentació del biògraf, l'estil·lat escriptor i col·laborador i estimat amic nostre Rvd. don Jeroni Pons, qui amb veu forta i clara donà lectura al seu bellíssim treball, que tenim el gust de transcriure íntegrament. Diu així:

Magnífic Senyor:
Senyores:
Senyors:

A cap de vosaltres ha de causar extrenyesa, si en tan solemne ocasió fas us de la llengua mallorquina, qu'és la nostra, qu'és la rica herència espiritual que'ns llegaren nostres mares. Si l'homenatge se fa a un fill il·lustre de nostra terra, per dret propi és a la llengua mallorquina a qui pertoca retre-li l'homenatge i fer sa glorificació. Reclosa, senyors, i constreta a viure dins l'intimitat casolana; exilada ignominiosament de la vida pública i de les festes cultes, com si fos ella una princesa esverada i retreta; és ja ben hora de que sia admesa com Reina i que se li faça lloc en les altes festes de distinció i galania, car ella és capaç de totes les formes belles, de totes les supremes elegàncies i «convé demostrar que la nostra llengua serveix

per tot, si la voleu enaltir com idioma literari» (1), com diu Costa i Llobera.

També, senyors, la llengua castellana, tan bella i mel·líflua com és, fou abans tenduda en menyspreu i rebutjada, no fou exenta de contradiccions, i els qui la malfamaven deien que no era apta per rebre l'encuny de la més alta especulació científica i filosòfica. Per això, el gran poeta líric espanyol fra Lluís de Lleó, de l'Orde de S. Agustí, escrivia en el pròleg de les seves poesies: «que la llengua castellana s'amoïa i reb totes les formes que li encomanen, i que no és dura, ni ferrenya, ni pobre, com n'hi ha qui diuen, sino blana com la cera i abundosa pels qui la saben manetar» (2) D'una semblant manera s'expressa en el bell començament del llibre III de la seva obra: *Los Nombres de Cristo*, (3) i amb la seva autoritat i prestigi tapava aquelles boques verinoses que gosaven malfamar sa propia llengua.

Enaltiguem també, senyors, la nostra; i comencem per fer-li lloc en eixa festa galana, que bé s'ho mereix!

El nou Bisbe solleric, en la bella conferència que va donar, temps enrera, en el «Foment Catòlic», cantà un himne enyorivol a la dolça llengua apresada del llavi matern, i se dolgué de no poder-la usar, ja que en sa llarga ausència havia hagut de circumscriure l'ús d'ella a la vida íntima, al soliloqui, a la meditació. I ara mateix, acabau de sentir el vibrant discurs qu'ha fet enaltir la nostra bandera en mallorquí, en la nostra llengua ben-amada.

Ah, senyors! «Aquella llengua qu'escoltaven sotmesos l'Etna fumejant i la gentil Sirena de Pausílíp, i que feu estremir les ruïnes de l'Acrópolis d'Atenes i els comellers de l'Armènia; aquella llengua que com anell nupcial ofrenava l'alt Rei En Jaume a València i a Mallorca; aquella llengua en qu'escrigueren ses obres i dictaren ses lleis els més egregis prínceps de l'estirp aragonesa»; (4) aquella llengua en que fou escrita la primera carta de navegar; la llengua de Ramón Lull i Catarina Thomàs, d'En Muntaner i d'Ausies March; la llengua en que Juan Angelats endreçava el prec fervorós a Madona Santa Maria, en mig de la plaça de Sóller, abans d'entrar en lluita; per nosaltres no pot ésser una llengua inarmònica ni inexpressiva; per nosaltres no pot ésser una llengua ingrata d'oír, aspra ni cantelluda.

Tot allò que sia honor a la llengua i a la gloriosa tradició mallorquina, de la qual és símbol la bandera ha poc beneïda pel meritiós Bisbe solleric, haurà d'ésser sempre ben rebut i acullit en mig de nosaltres.

I

Era pel mes de juliol del any passat: declinava ja el dia: les nou batallades del *toc d'ànimes* eren una invitació al silenci i al reculliment; i, quan la darrera llum s'esveïa dins aquell horabaixa fosquenc, sobtadament l'alegre i festiu trilleig de les nostres campanes anunciava a la ciutat qu'el P. Mateu Colom, fill de nostra benaurada Vall, havia estat proposat Bisbe auxiliar de l'Església Primada de Toledo; i la bona nova, que floria exultant com un himne i de llavi en llavi corria per on-sevulla, vessà en el cor de tots sollerics el doll abundós de la més dolça i llegítima satisfacció. I motiu hi havia de sobra! Una bona nova és sempre alegre; i si l'importància i relleu de les coses són la mida justa del entusiasme i de l'alegria, cal confessar que poques vegades haurà estada més llegítima la nostra gaubança. — Per això, senyors, el Magnífic Ajuntament nostre, volent recullir l'espontània i justificada alegria de tots, en la sessió celebrada dia 28 de juliol, prengué l'acord de declarar Fill il·lustre de la ciutat de Sóller al futur Bisbe i col·locar emsemp el seu retrat en aquesta Sala de Consells, a on hi figuren ja honorosament: l'egregi Patrici,

(1) Costa i Llobera, en el pròleg de *Horacianes*.

(2) Diu textualment: «... Nuestra lengua recibe bien todo lo que se la encomienda, y que no es dura ni pobre, como algunos dicen, sino de cera, y abundante para los que la saben tratar».

(3) *Los Nombres de Cristo*, t. II, pág. 115. Edición Calleja (1917).

(4) Tomás Forteza.

D. Antoni Maura i els benemèrits sollerics, Ilm. Sr. Bisbe D. Bernat Nadal, mossén Jusep Rullán, autor de l'*Historia de Sóller*, i D. Jeroni Estadés. — I acordava també que: havent guanyat D. Cristòfol Pizà el primer premi en la II Exposició Regional d'Art, fos ell l'encarregat de pintar un retrat al oli del Ilm. Sr. Colom, retent així al lloretjat artista l'homenatge públic, que moralment li era degut.

Es arribada l'hora, senyors, de que tengeu compliment el doble acord de la nostra Corporació; i heu estats convidats vosaltres a tan alta festa per que n'fossiu testimoni i no mancàs a tan solemne Declaració el vostre representatiu prestigi i personal valua, i àdhuc la dolça sugestió del bell sexe; ja que jo, amb els mesquins i migrats mèrits propis, no he de saber donar el to de distinció i elegància, que tan bé escau a la galana festa d'avui. La obsequiosa deferència del Ajuntament, que jamai agrairé com cal, em fa sortir a rol·lo a mi, potser el més inepte d'entre vosaltres, per que vos llegeu, com és costum i estil en semblants actes, la Biografia del nou Fill il·lustre de Sóller, que s'ha fet digne pels seus mèrits de la nostra fervent admiració i de nostres homenatges.

I cal confessar, senyors, que no poria ésser més escaient i oportuna la diada escullida per tan excelsa Declaració. Les festes populars de Ntra. Sra. de la Victòria, la commemoració gloriosa de la èpica gesta del 11 de Maig, que agermana, i acobla, i fon tots els sentiments nobles que glateixen dins els cors sollerics, nos oferien una oportunitat massa simbòlica per que no l'aprofitàssem. Ah, senyors! La cabalgata esplèndida i rica del progrés i de la cultura, que senyorívola atravessa nostra Vall perfumada i qu'és per nosaltres motiu de satisfacció i de vanitat, i d'orgull; se torna petita davant la glòria exemplar dels herois del 11 de Maig, davant la impròpia gosadia de les *Valentes Donas de Ca'n Tamany*, davant l'heroisme èpic de Juan Angelats. I ara que la brisa gronxa, amb dolç balanceig d'encenser, el ramatge florit de nostres hortes odorants i l'ambient se carrega d'olors balsàmiques; i ara que un vent heroïc bufa damunt les cendres glorioses de nostra Història i nos revela tota una galeria de herois, als quals s'endrecen les rumboses festes d'aquests dies, com un gran himne a la seva memòria; ara també el Magnífic Ajuntament nostre vol unir a tant esclarits noms un altre nom: el nom del benivolunt Bisbe Colom, que, encara que per altres causes i dins un altre orde, tan glorifica a la pàtria sollerica.

* * *

La gentil primavera de l'any de gràcia 1879 espolsà ses branques florides i esfullà belles roses damunt un modest bresol. Dia 28 d'Abril naixé l'infant Mateu Colom Canals, de família cristiana, prou coneguda per la seva honradesa professional. Fou batiat a la nostra parròquia pel vicari Rv. D. Jusep Oliver, qui fou més tard Degà de la Seu de Mallorca. Amb l'unió matrimonial de sos pares, D. Mateu i D.ª Maria, al cel sien ambdós, s'acoblaren les dues famílies més prestigioses i honorables de la menestralia sollerica: la família de *Ca'n Capellana*, que tenia sa botiga a la plaça i que compta entre ses glòries l'haver fet el retaule del altar major del Convent de Jesús, de Sóller (1), i la família de *Ca'n Moscatell*, que ja en el començament del segle XVII tenia sa botiga ben arrancada i gaudia de gran prestigi professional no sols a Sóller sino en els pobles veinats, com documentalment he pogut comprovar (2).

Als set anys, al donar l'adéu a l'infantesa, l'arbre menudoí ja s'embellia amb el fruit d'or de les primeres lletres. Amb el desig d'apendre i d'ésser bo, freturós de ciència i de virtut, als deu anys ingressà en el Seminari Conciliar de Sant Pere de la Ciutat de Mallorca, a on exercia el cà-

(1) *Historia de Sóller*, t. 2, págs. 644-645.

(2) En un *Llibre de Pòlices*, de Deia, semana al Clavari que «do y pach a mestre Antoni Canals, fuster de la vila de Sóller quatre lliures i onze sous per treballs fets per la yglesia» (4 d'agost de 1616) «A mestre Damià Moscatell, de la vila de Sóller, etc.» (10 de janer de 1689).

rreg de professor el seu oncle D. Antoni Canals, avui Arxiprest de la Seu mallorquina, i a on el jove seminarista aprovà els cursos de Humanitats.

Empès de la divina gràcia, mogut del Sant Esperit, que allà a on vol inspira (1), posant els ulls i encara més el cor, amunt, com àguila qui vola adalrada vers l'infinit, l'atreu la vida religiosa, i l'Orde benemèrita de Sant Agustí, li obri ses portes amants, i ja pel setembre de l'any 1895, als setze complits, vestia l'hàbit. L'any 1902 fou creat sacerdot. La venturosa unció ratjà damunt ses mans i el perfum arribà a son cor: la recepció del Orde sagrat fou per ell tament l'alba purpurina d'un dia clar...

Poc temps després, era nomenat professor del Col·legi que poc feia l'Orde Agustina havia obert a la ciutat d'Alicant. L'any vinent, l'envien a la industriosa ciutat de Bilbao, a on exercí el ministeri de la predicació. L'any 1904 sortí de la ciutat dels Comtes cap a la República Colombiana, essent professor del Col·legi Lleo XIII de Barranquilla; residí un any a Mompos i llavors fou cridat a Facatativa per aplicar-se de bell nou a l'ensenyança, en el Col·legi de S. Agustí. L'educació de la joventut, la predicació evangèlica i l'estudi omplen sos primers anys de vida sacerdotal. Després, ateses ses dots i aptituds, Monseñor Francesc Ragonessi, Delegat Apostòlic a Colòmbia, el nomena son secretari particular; com tal l'acompanya a la Nunciatura de Madrid; i si els èxits públics de alta diplomàcia del Nunci d'Espanya foren decorats amb la púrpura cardenalícia, l'oculta col·laboració del fill de l'Orde Agustina i fill també de Sóller era premiada amb l'investidura episcopal.

El Papa Benet XV, de gloriosa memòria, als 29 de juliol del any passat, expedí un Breu preconisant-lo Bisbe titular de Andrapa i auxiliar de Toledo; i el dia de Sant Bartomeu, gloriós Patró de Sóller, rebia la consagració episcopal, la plenitud del sacerdoci, de mans de S. Eminencia el Cardenal Almaraz.

* * *

No heu reparat, senyors, certa eixutor en la meua paraula, sovint extremosa i pròdiga d'alabances? Com som tan espriu i eixut, precisament ara, que si parl, és per teixir la biografia del Il·m. P. Colom? Ah, senyors! La pompa fastuosa de la retòrica, el fulgurant llampegueig del verb, una prosa oriental i rica, un llenguatge polsimat d'elegàncies, com medis de glorificació: tot allò que aristocratiza i magnifica pomposament l'estil, ara no ho vull, ara no ho puc voler. I no ho vull perquè'm fa por: no sé si ho sabria manetar discretament... «No alabis a ningú en vida—digué Sant Màxim—alaba després de la vida;... quant ja ni la adulació mou al qui fa l'alabança, ni la supèrbia és tentació del qui la reb». (2) I, senyors, qu'està de ben dit això! Massa dolçor embafa, massa encens acuba, i massa flors dins una sala tancada arriben a marejar; i qui ho dubta que, no ja una alabança excessiva, que sempre és reprovable, sino una alabança justa i merecuda, mai és oportuna si encara viu el que la reb? A més a més, l'obra tota del meu Il·m Biografiat ha florida sempre enrevoltada de callament i de silenci. Ja ho vaig dir dalt el semanari SOLLER, pocs dies després de la seva consagració episcopal: «la seva tasca a la Delegació Apostòlica de Bogotá i a la Nunciatura de Madrid, fou una tasca, una feina oculta, obscura, anònima» (3), de pocs coneguda, i amb motiu de sobra pogué escriure el P. Ibeas, cultíssim germà seu de religió: «Potser nos torbem a saber, i qui sab si mai seràn coneguts els nombrosos èxits diplomàtics del P. Colom». Un balanç dels seus mèrits seria prematur; una valoració de les seves aptituds, avui com avui, tendria el caràcter de cosa interina i provisional, no de cosa definitiva, perquè encara, si Déu li dona vida, pot

(1) S. Joan, cap. III, ver. 3.

(2) «Ne laudes hominem in vita sua... lauda post vitam... quando nec laudantem adulatio movet, nec laudatum tentet elatio.» (S. Max.: De S. Eusebio Vercel.)

(3) SOLLER, *Semanario independiente*, número 1796.

dir amb Napoleón: *l'avenir és meu!* Val més, doncs, que la fama i el nom del nostre Bisbe, «com la fama de Marcel, crescatament un arbre que dins el temps amaga sa creixença» (1), com diu Horaci, sense qu'els homos se'n adonin i Aquell qui veu les coses recondites i amagades ja li retrà la digna alabança, ja li donarà la merecuda recompensa.

Tot això fa, senyors, que m'inhibeasca ara d'enxalçar i definir la seva virtut, les seves qüalitats, el seu caràcter; de posar de relleu la seva cultura eclesiàstica, científica i literària, i sos coneixements de la diplomàcia; però desig al menys, en tant solemne ocasió, sens desentendre'm del consell de Sant Màxim, dir-vos qualche cosa i fer breus indicacions sobre les obres qu'ha escrites el nostre Bisbe i que s'han publicades.

II

Quatre n'han arribades a les meves mans.

La primera dúu per títol: *Discurso pronunciado en Bogotá el 12 de Octubre de 1907, con motivo del descubrimiento de América*. És un discurs calent de patriotisme, a on la vehemència oratòria s'agermana amb l'amor més ferma a la nació espanyola. Poques vegades he sentida dins mi amb més força la vibració del sentiment de pàtria, que llegint la valenta vindicació que fa d'Espanya, davant els insults i menyspreu dels qui l'odien. Escoltau, senyors, les seves mateixes paraules que, per por de trastocarles, no he gosat traduir: «he visto escarnecer, y burlar, y calumniar a España, en lengua española; he visto lo que no había pensado fuera posible en la naturaleza humana... burlar, y escarnecer, y calumniar a una madre, para mendigar un aplauso; he visto brazos levantados para aplaudir con delirante frenesí los insultos dirigidos contra sus mismos padres... ¡Oh, qué villano y degradante proceder, señores! En aquellos momentos, vulnerado en mis afectos más íntimos; viendo a mi patria, la tierra clásica de la hidalguía, la nación más gloriosa entre las naciones del mundo, que si hoy ciñe la corona del martirio, ha ceñido en otro tiempo la diadema de todas las glorias y de todas las grandezas más preciadas, y que, como cantó el poeta

»No ha tenido más verdugo

»Que el peso de su corona...;

»viendo a mi patria, repito, baboseada por bocas que, tratadas con piedad, merecen cuando menos ser calificadas de ingratas y maldicientes, ¡perdonadme! hubiera deseado que no fuerais sus hijos, que vuestra raza no fuera nuestra raza, para que ese crimen no fuera tan monstruoso, para que esa injusticia no transpasase los dinteles respetados por las fieras, para que esa ingratitud no fuera... una infamia de familia!» (2) ¡Així parla un solleric patriota! ¡Així haurien de parlar tants de sollerics que'n mig de nosaltres no se'n amaguen gens de malparlar d'Espanya! — Oportunament fa veure, en tant bell discurs, com la decadència d'Espanya se degué al descobriment d'Amèrica en gran part, i hi retreu l'autoritat de Sancho de Moncada, economista del segle XVII. Abunden sobre tal punt les autoritats dels sabis: Saavedra Fajardo del mateix segle; Jovellanos en el seu *Informe sobre la ley agraria*, Cadalso en ses *Cartas Marruecas* i Cabarrús, en el segle XVIII; i en el segle XIX, Angel Ganivet, en el seu *Idearium español*: tots diuen qu'el descobriment d'Amèrica fou una de les causes principals de la decadència espanyola (3). Ah, senyors! Espanya, Matrona noble i augusta Mare, volgué infantar més fills que no poria, i els fills eixugaren sos pits ubèrrims! I són sos fills qu'ara l'insulten? Ah, que ho era de justa l'indignació del Il·m. P. Colom, davant tal afronta! I quina actitud més digna la seva! El rei d'Espanya, Alfons XIII, per haver sortit en defensa de la pàtria amb tanta gosadia, li

(1) Crescit, occulto velut arbor aevo fama Marcelli...

(Q. Horatii Flacci-Carminum Liber I-od. IX.)

(2) Págs. 22 i 23

(3) Azorin. *Clásicos y Modernos*, p. 31-38.

concedí la Gran Creu de Isabel la Católica.

Pel mes d'Octubre de 1908, amb motiu del Jubileu Sacerdotal del Papa Pius X, feu a la capital de Colòmbia un magnífic discurs, que també se publicà (1). Tot ell traspua amor i veneració a l'augusta persona del Vicari de Jesucrist, al Papa de la Eucaristia. «Hi ha en la seva carn mortal més immortalitat que en nosaltres—diu copiant a Lluís Veuillot—i son esperit tanca més elements divins». La comtesa de Pardo Bazán amb menys paraules havia dit una cosa consoblant del Papa Lleó XIII: «Ni carn ni sang; en ell no hi ha més qu'esperit» (2). Davant aquest Esperit, davant aquella Carn que ja en la terra sembla vestir-se d'immortalitat i de subtileza, què n'hi tira de flors el P. Colom! Què ho és d'efussiva i corpenidora sa paraula, roenta d'emoció, xopa d'amor al Papa i ungida amb la mel de son cor enamorat! I com l'estima i la defensa a l'obra del Pontificat Romà! La marevellosa síntesis històrica que fa de l'influència restauradora del Papat, a través dels sigles, i del seu poder incontrastable: *possumus!*, davant les contradiccions, i perills, i lluites homèriques amb els més poderosos inemics del Catolicisme; té tota ella ressons d'himne triomfal, i tota la força d'una apologia quan flagella *in virga ferrea* el modernisme, conglutinació monstruosa de totes les herègies, com digué Pius X en l'Encíclica *Pascendi*, amistançament vulgar de tots els errors, desde 'l recent subjectivisme de Kant als antics mites i símbols babilonis i fenicis.

El mateix any vegé la llum pública el seu llibre *Conferencias Religiosas*, predicades pels mesos de juliol i agost en el temple de Sant Agustí, que s'omplia d'una multitud selecte i distingida, frissosa d'oír la seva fluent oratòria.—Parla de les virtuts teològiques: de la fe (Confer. I), dels perills de perdre la fe (Confer. II), de l'esperança (Confer. III), dels perills de perdre-la: l'espiritisme (Confer. IV), tan extès per desgràcia dins Amèrica, la pràctica del espiritisme, la presumpció i la desesperació (Confer. V), i, finalment, de la caritat (Confers. VI i VII). Van precedides d'un pròleg afalagador del eminent publicista Dr. Adolf León Gómez, President de la Acadèmia Colombiana de Jurisprudència: ja no se pot desitjar res més ben dit i encomiàstic, i que sia també més just.—Son eixes conferències una galana mostra de saber científic i eclesiàstic, una fresca ostentació literària, un joell de gaies elegàncies i de formes cultíssimes: no hi trobareu punts escapats en les randes i brodatura de llur estil preciós... Més llum! (3), demanava Goethe abans de morir. Una instigació, no sé si bona o dolenta, me constreny a dir-vos: Aquí, en eixes conferències hi ha llum! Són lluminoses! La llum de la fe vos banya el front de claror purpurina; l'esperança, que porta la bandera del *Excelsior* de Longfellow, vos conforta i encoratja pels camins del dubte; i la caritat, reveladora de la llum inaccessible, dóna saciament al cor. Ah, senyors! Per escriure tan belles conferències, a on hi batega un cor d'apòstol i una santa gelosia de les ànimes, no bastava conèixer la ciència moderna i la teologia del enteniment; era també precis sentir la teologia del cor—*teologia mentis et cordis*, que diria Contenson.

L'any 1909 escrigué una altra obra, que fou reeditada l'any 1910. Se titula: *Por la Iglesia. Artículos Políticos Religiosos sobre asuntos de actualidad. Bogotá*. 1910.—En ella tracta, i dilucida, i il·lustra una qüestió aleshores de palpitant interès a Colòmbia: Pot l'Església posar-se en política? Fins a on pot arribar? Quina actitud manté l'Església amb els poders constituïts, que el poble considera opressors i il·legítims? Es d'alabar l'actitud resoltament mantenguda per l'Episcopat i la clerecia de Colòmbia, davant el règim administratiu del general Reyes, President de la República?

(1) *Homenaje a S. S. Pio X. Discurso pronunciado por el P. Mateo Colom, agustino, etc.*

(2) Pardo Bazán. *Mi Romería*, pág. 120.

(3) *Mehr Licht!*

Quan Monsenyor Ragonessi fou enviat per la Santa Seu a Colòmbia, era fonda la crisi política per què atravesava la República: l'espectre de la guerra civil de bell nou era l'amenaça de tots els dies. Colòmbia semblava que tremolàs damunt una boca volcànica. El general Reyes, President, i el general González València, Vice-president de la República, discrepaven radicalment i se feu necessària l'intervenció del Excm. Delegat Apostòlic. Ell, amb la seva fina tàctica i hàbil diplomàcia significà al general Reyes la pregona indignació del poble, davant la seva administració; assistí, acompanyat del D. Martínez Silva, a les *Converses* de Duitama amb el general González València, a on «s'interessà molt» Monsenyor Ragonessi «pel benestar i tranquil·litat de la república; per l'avinença coral entre els President i Vice-president constitucionals» no influïnt «en la renúncia del general González València» (1). Publicà després l'Excm. Delegat Apostòlic la lluminosa Carta *Sobre el principio de autoridad*. La actuació imparcial de Monsenyor Ragonessi fou controvertida i censurada.—Aleshores el Pare Colom escriu el seu llibre *Por la Iglesia*. Què ho era de compromesa la tasca que se proposava realitzar! En mig de la discussió sorollosa qu'apassionava tants d'esperits, ell fa sentir la seva veu serena, sortint en defensa dels drets de l'Església i vindicant el nom i la diplomàcia del Delegat Apostòlic. Quina equànimitat, quin bon pols se necessitava per tractar aquella tan vidriosa qüestió d'interès nacional! I jo vos asseguro, senyors, qu'el pols no li tremolava gens, quan defensava les llibertats de l'Església; ni quan afirmava qu'Ella, intervenint en la política, mai ha estat «cobertora de cap revolució, de cap despotisme, de cap anarquia» (2); ni quan deia als fills de Colòmbia que «en la seva consciència» sempre sentirien «el remordiment de no haver sabut aprofitar a temps la lluminosa lliçó» del Delegat Apostòlic. Quina més acabada vindicació fa d'ell! Què hi brilla d'esplèndida la figura de Mons. Ragonessi en aqueixa defensa! Com hi son exalçats sos mèrits diplomàtics!—En mig dels esclats de la passió, ell hi fa sentir la seva veu—veu de justícia i de veritat—dominadora i triomfant, i clou la videnta vindicació del Delegat Apostòlic amb aquestes paraules lapidàries: «Fué el primer que inició y sostuvo la influencia civilisadora del Pontificado Romano en nuestra República y durante la época más crítica y más trascendente de nuestra vida política» (3) Com no li havia de estar agraït Mons. Ragonessi? Ah, senyors! Quin bon ull demostrava tenir cridant-lo al seu costat a col·laborar en ses tasques diplomàtiques!

Les obres del Il·m. P. Colom valen: llegiu-les i ho tocareu amb les mans. Jo les he llegides i vos dic sincerament: sos escrits brillen, són obres egrègies i les obres egrègies dels genis—com diu Salustius—són immortals, com el mateix esperit: *ingenii egregia facinora sicut anima, immortalia sunt* (4).

III

He complit, senyors, tant bé com he sabut, l'encàrreg que'm féu el Magnífic Ajuntament de Sóller: la meua tasca s'és acabada. Tal com sia, acceptau-la amb benevolença.

Honor a la ciutat de Sóller i al seu nou Fill il·lustre, prou mereixedor de figurar, al costat dels altres, en eixa modesta galeria!

Davant teniu el seu retrat: és una obra mestre, a on l'artista hi ha foscots els tresors de la tècnica, i àdhuc tota la amorosivola efusió d'un cor solleric. El benemèrit pintor, D. Cristòfol Pizá, content del seu treball digué amb encantadora hipèrbole: *s'assembla més a ell, qu'ell mateix*.

Alçau els ulls, senyors, vers la bella figura: mirau-lo. Ell sembla que també mira, i sos ulls són plens de fulguració i

(1) *Por la Iglesia*, pàgs. 126-127.

(2) *Por la Iglesia*, pág. 13.

(3) *Por la Iglesia*, pág. 259.

(4) C. Crispi Sallustii. *De bello Ingarthino*, II.

plens de foc; sembla que sos llavis s'obrin, i qu'alça sa mà dreta, que floreix benediccions, senyalant el *Puig de l'Ofre*, i diu, mentres desflora un somriure agradós: Solleric! *En el levant hi neixen dies de glòria per Sóller!*

Ah, la glòria de la nostra terra! Cerquem-la! Glorifiquem la nostra ciutat, com la glorifica el seu Fill il·lustre: amb obres, amb amor! No siem com aquell de qui diu el nostre excels poeta Costa:

Per ell és pàtria una buidor cuberta
d'algún mantell de púrpura,
un tros de mapa, una abstracció volàtil,
un mot de la retòrica! (1)

Un patriotisme va i ostentós no fruita, no més posa fulles, pomposes si voleu, però que tan mateix, quan ve la tardor, cauen i el vent les se'n dúu. I no és amb fulles, senyors, qu'hem de glorificar a la nostra pàtria, sinó amb fruits, amb bells fruits d'or, amb obres, amb amor.

Patriotisme i fe! Vet aquí les dues ales amb qu'hem d'alçar el vol; vet-aquí les dues amors que inspiren les més glorioses gestes i que ns mostren les supremes altures; les dues amors qu'han fet gran a Sóller, i gloriosos a sos fills; les dues amors que transformaren les dues joventanes de *Ca'n Tamany* en heroïnes, en *Valentes Dones*, i feren qu'un poble pacífic fos vencedor dels sarraïns guerrers; les dues amors que d'un fill d'un moliner feren el bisbe Nadal, de gloriosa memòria; les dues amors, que també ara han alçat a la mateixa excelsa dignitat episcopal al P. Colom, fill d'un fuster de Sóller, fill de l'honorable menestralia sollerica.—He dit.

Sóller, 15 de maig 1922.

Al acabar el distingit autor de «La llar dels avis» la lectura de la Biografia del festetjat, recollí una, molt merescuda per cert, forta i perllongada salva d'aplaudiments, als quals hi ajuntam també els nostres, que pot tenir el nostre amic la seguretat de que mos surten del cor.

Amb poques paraules, després, el Batle donà l'acte per finit i se serví a tots els convidats un esplèndid refresc.

A poc a poc anà desfilitant la gent fins que quedà desocupat per complet el saló. Es ben segur que tots els qui assistiren als dos actes que, encara que malament, acabam de descriure, guardaran eternament gravada dins son cor la gratíssima impressió que tan l'un com l'altre los varen produir.

Crònica Local

Leímos días pasados en uno de nuestros estimados colegas de la capital la siguiente gaceta, que llevaba por título «La subida al Puig Mayor».

«Iniciada por la Empresa Soler y encabezada por el Fomento del Turismo, entidad atenta siempre a cuanto representa un avance en el camino de facilitar la estancia al forastero, se ha abierto una suscripción para recomponer lo mejor que se pueda y hasta donde lo permita la cantidad que se recaude el camino de herradura que desde la fuente de Bonnaber conduce al Puig Mayor.

«Es una lástima que el Ayuntamiento de Sóller no procure arreglar los senderos de las montañas, pues aún cuando algunos de ellos rebasan el término municipal es muy cierto que todas las excursiones parten de Sóller, y, naturalmente, cuantas más facilidades encuentren los turistas, tanto mayor será su afluencia y, consiguientemente, el beneficio que Sóller obtenga.»

Opinamos con el colega que algo en el sentido indicado debería hacer el Ayuntamiento de esta ciudad; pero desde luego convenimos en que con este «algo» poca cosa se podría conseguir. Es s caminos son de muy difícil conservación, y más ahora que puede decirse son únicamente transitados por los turistas y muy raras veces en un año; de

(1) *Horacianes*, 3.ª edición, pág. 89-90.

lo que se puede sacar como consecuencia que, aún gastándose para dicha conservación cuantiosas sumas, no se llegaría a conseguir. Si con consignaciones del Estado y peones camineros que no tienen otra ocupación están muchas carreteras del llano de Mallorca intransitables, ¿podrán las modestas consignaciones que ofrezca el Ayuntamiento hacer asequible siquiera un sendero por la *Coma d'En Arbona*, por ejemplo?

Es este un sitio, y no es el único en la subida al Puig Mayor, donde los fuertes aguaceros todo los destruyen; y prueba de la dificultad de conservar practicable el mal llamado camino de herradura en esta subida es que, cuando era transitado a diario por las caballerías que antes de la fabricación del hielo bajaban nieve durante todo el verano, más que camino, o sendero, parecía aquello un barranco. Y ahora ese tránsito no existe, ni nadie en su recomposición tiene un interés directo, ni por allí pasan ya más que los pocos turistas que se arriesgan a subir al Puig Mayor. ¿Quién se propondrá esa útil, esa deseada, pero tan difícil conservación con las sumas que se recauden por suscripción voluntaria aumentadas con los modestos donativos del Ayuntamiento, en tal caso impropia-mente concedidos, porque, como se dice muy acertadamente en la transcrita gaceta, no radican tales senderos en este término municipal?

No obstante lo dicho, veríamos con gusto que se obrara el milagro.

«¿Se aguarán, a lo menos en parte, los próximos festejos?» preguntábamos en la crónica de nuestro número anterior, después de anunciar como probable algún chubasco para el día 15; y precisamente en este día cayó el fuerte y prolongado aguacero que obligó a celebrar bajo tejado algunos festejos que debieron efectuarse al aire libre y a suspender los que de otro modo no pudieron ser realizados.

Después del lunes quedó de nuevo despejada la atmósfera, y desde entonces, en todos los días de esta semana, ha lucido como antes esplendente el sol, y la temperatura, que había bajado nueve grados desde la anterior semana, ha vuelto de nuevo a subir.

Creemos que las aguas caídas, que han dado a las tierras de esta comarca un buen tempero, aun a las de las pendientes de las laderas de estos montes, han sido en general provechosas. Si han causado algún daño, habrá sido tan sólo a determinadas hortalizas que prefieren ser regadas por el agricultor a que les caiga encima agua del cielo. Nada más.

De los números anunciados en el programa de los festejos, a última hora hubo de suprimirse uno: el de las carreras de regularidad de motocicletas con *side-card* y automóviles de dos asientos. Impidió la realización el escaso número de concursantes, debido a no haberse organizado dichas carreras con bastante anticipación.

Lo sentimos, y con nosotros lo habrán sentido igualmente los aficionados a esta clase de *sport*.

Sabemos se trata de que las carreras de referencia no resulten una supresión, sino una suspensión—como los festejos que se acordó llevar a cabo mañana—con la diferencia de que para éstas el aplazamiento será de tres meses en vez de ocho días, pues que se ha pensado organizarlas para nuestra fiesta patronal de San Bartolomé.

Aplaudimos la idea.

El pasado martes se unieron con perpetuo lazo el joven oficial radiotelegra-

fista D. Teodoro Balaguer García y la señorita Francisca Enseñat Arbona.

La ceremonia religiosa tuvo lugar en la capilla de la Inmaculada Concepción de la iglesia de Ntra. Sra. de la Visitación.

Bendijo la unión el Rdo. D. Ramón Colom, vicario.

En casa de la desposada se sirvió a los acompañantes espléndido desayuno.

Salieron, en automóvil, los desposados, en viaje de bodas para el santuario de Ntra. Sra. de Lluch.

Felicitemos a los noveles esposos y les deseamos toda suerte de felicidades.

Ha solicitado la Compañía «Ferrocarril de Sóller» por medio de instancia suscrita por el Director Gerente de la misma, modificar el emplazamiento de 276'50 metros de línea, al final de la sección de esta ciudad al puerto, acompañando el proyecto correspondiente.

El Gobernador civil de esta provincia ha resuelto, en su vista, de conformidad con las disposiciones vigentes, abrir información pública durante treinta días, contados a partir de la fecha de la inserción del anuncio en el «Boletín Oficial», a fin de que las corporaciones, entidades y particulares que se consideren interesados puedan exponer, por escrito dirigido al Gobierno civil, cuanto estimen pertinente en contra del proyecto de que se trata. Se halla éste de manifiesto al público, durante las horas hábiles de oficina, en las de Obras públicas, calle del Temple, núm. 5, piso 1.º Palma.

Para que pudieran formarse mejor idea nuestros lectores de la forma y detalles del precioso báculo que ha regalado la ciudad de Sóller, costeado por suscripción popular, a su esclarecido hijo el Ilmo. Sr. D. Mateo Colom, encargamos oportunamente dos fotograbados del mismo, retratado por sus dos caras, con el fin de publicarlos en el presente número.

No nos ha sido posible, y con sentimiento lo hacemos constar, por no haber llegado todavía dichos clisés a la hora de cerrar la edición, y esto que hemos demorado el compaginar hasta después de recibir el correo, lo cual nos ha ocasionado el consiguiente retraso.

Confiamos poder publicar dichos grabados en el número próximo.

En la mañana de hoy se han unido en matrimonio, ante el altar de la Inmaculada de esta iglesia parroquial, la señorita Catalina Vicens Solivellas y el propietario D. Juan Mayol Mayol.

Han apadrinado la boda el padre de la novia, D. Juan Vicens Garau, y don Francisco Enseñat Mayol, actuando como testigos D. Lucas Trías y D. Vicente Mayol.

Ha bendecido la unión el Rdo. Párroco, Sr. Sitjar, y una vez terminada la religiosa ceremonia se han dirigido los contrayentes y acompañantes a la casa del novio, donde han sido obsequiados con espléndido desayuno.

Poco después, en el tren de las 9'15, han salido los desposados para Palma y otros pueblos de la isla en viaje de bodas.

Deseámosles eterna dicha.

Hemos recibido un ejemplar del tomo que acaba de publicar D. Manuel Mora Guasp con el título de «Así se escribe la historia», que es una «crítica de costumbres» según en la portada del libro indica su mismo autor.

Consta de más de ochenta páginas y ha sido impreso en la tipografía de don José Tous, de Palma. Además del prólogo, se divide la obrita en cinco partes,

cuyos títulos son: El imperioso veraneo, La tragicomedia de la vida, Arte de darse importancia y engañar a los tontos, Retratos, y El oro de la juventud.

No habiendo tenido tiempo para leer el mencionado libro a la hora en que escribimos, hemos de limitarnos hoy en acusar recibo del mismo y en enviar al autor, o al editor, que nos ha obsequiado la expresión de nuestra gratitud.

Aún cuando dijimos que con motivo de las fiestas de la Victoria no habría funciones de cine en el teatro de la «Defensora Sollerense», la lluvia que cayó el lunes sobre esta ciudad desbaratando los festejos fué la causa de que en dicho día las hubiera, contra lo que todo el mundo creía.

Se improvisó un buen programa de cine, que fué del agrado de los numerosos espectadores.

Cuando no las habrá, a estas funciones cinematográficas, si el mal tiempo no vuelve a obligar a la Empresa a cambiar de opinión, como no creemos, será hoy y mañana, con motivo de tocar la música en las veladas de ambos días en la plaza de la Constitución y del simulacro en el puerto mañana por la tarde.

Hoy terminará la carga de naranjas y algarobas, con destino Mahón, el laud *San José*, saliendo seguidamente para su destino.

También quedarán ultimadas las operaciones de embarque, del jabeque *Antonietta*, el lunes próximo, saliendo el mismo día para Barcelona.

EN EL AYUNTAMIENTO

Sesión del día 11 de Mayo de 1922

La presidió el señor Alcalde, D. Pedro J. Castañer y Ozonas, y a la misma asistieron los señores concejales D. Jerónimo Estades, D. Bartolomé Coll, D. Guillermo Mora, D. José Puig, D. Guillermo Rullán, D. David March, D. Juan Pizá, D. Francisco Frau y D. Miguel Colom. Fué leída y aprobada el acta de la sesión anterior.

Seguidamente el señor Colom (don Miguel) manifestó que no le había sido posible asistir a la sesión extraordinaria celebrada el sábado último, pero que se adhería a los acuerdos en ella tomados; habiendo visto con buenos ojos la solución que se dió al incidente suscitado entre este Ayuntamiento y la Comunidad de Presbíteros de esta Parroquia, congratulándose de que las relaciones entre estas Corporaciones continúen con la misma cordialidad de antes de producirse el incidente.

Previa la lectura de las respectivas cuentas y facturas, se acordó satisfacer a D. José Socías, capataz de la brigada municipal de obras, 1.451'39 ptas. por jornales y materiales invertidos en obras realizadas por administración municipal durante el pasado mes de Abril.

Se dió cuenta, y se acordó pasar a la Comisión de Obras para su estudio, una instancia promovida por doña Catalina María Oliver Rullán y doña Catalina Oliver y Joy, propietarias de la casa n.º 34 de la plaza de la Constitución, en súplica de permiso para modificar varias ventanas de las fachadas principal y lateral de la indicada casa y abrir un nuevo portal.

La Corporación se enteró de una comunicación remitida por el señor Jefe de la estación telegráfica de esta ciudad por medio de la que participa haber transmitido a la Superioridad la proposición de este Ayuntamiento referente a instalar las oficinas de Telégrafos en la casa número 13 de la plaza de la Constitución.

Dióse cuenta y fué aprobado el traspaso del derecho a perpetuar la sepultura n.º 107 del ensanche del Cementerio católico a favor de D. Bartolomé Pastor Albertí.

Se dió cuenta de la liquidación del pre-

supuesto de 1921 a 1922 y demás justificantes que la acompañan, como igualmente de las relaciones que quedan pendientes de cobro y pago, cuyas partidas debidamente relacionadas se incorporan a los respectivos capítulos y artículos del presupuesto del ejercicio corriente, viniendo con las partidas consignadas en éste a formar el refundido para este año que también con la liquidación se acompaña. Examinados que fueron por la Corporación los expresados documentos y encontrándolos ajustados al Real Decreto de 21 de Marzo y Real Orden de 18 de Abril de 1915, acordó aprobarlos, como igualmente las cuentas correspondientes a las cantidades que figuran pendientes de pago en la expresada liquidación, y satisfacer su importe.

Se dió cuenta del proyecto de saneamiento del cauce y enlace de los tramos cubiertos del torrente Mayor, memoria, presupuesto y pliego de condiciones que lo acompañan, formado por el arquitecto D. Carlos Garau, a quien la Corporación encargó este trabajo, y se acordó quedarán dichos documentos ocho días sobre la mesa para su estudio.

Dióse cuenta de una comunicación remitida por D. Cristóbal Trías, veterinario e inspector de víveres de esta ciudad por medio de la que manifiesta que el día 22 del corriente mes ha de contraer matrimonio y suplica se le conceda permiso para poder ausentarse, durante un mes, de esta población. La Corporación, enterada, resolvió conceder el permiso solicitado, siempre que los servicios públicos que el señor Trías tiene a su cargo queden atendidos.

Enteróse la Corporación de una lista de suscripción abierta para atender a los gastos de recomposición del camino que desde la fuente mayor de *Montnaber* conduce al *Puig Mayor*, y teniendo en cuenta que este punto es muy frecuentado por los turistas que visitan nuestra comarca, acordó contribuir a sufragar los gastos de reparación del expresado camino con la cantidad de 50 ptas.

No habiendo más asuntos a tratar, se levantó la sesión.

Cultos Sagrados

En la iglesia Parroquial.—Mañana, domingo, día 21.—Fiesta del Patrocinio de San José.—A las siete y media, ejercicio del Mes de María. A las nueve y media se cantará Horas menores y a las diez y cuarto la Misa mayor, predicando el Rdo. P. Miguel Rosselló, de los SS. CC. Al anochecer, ejercicio del Mes de María.

Lunes, día 22.—Procesión de letanias.

Martes, día 23.—Procesión de letanias.

Miércoles, día 24.—Procesión de letanias. Al anochecer, Completas en preparación de la fiesta del Mes de María.

Jueves, día 25.—Festividad de la Ascensión del Señor. Fiesta del Mes de María.—A las siete y media, Misa de Comunión general para las Hijas de María; a las nueve y media se cantará Horas menores y a las diez y cuarto la Misa mayor, predicando el Rdo. P. Miguel Rosselló, de los SS. CC. A las doce, se cantará la Hora Canónica, con exposición mayor. Por la tarde, ejercicio mensual propio de las Hijas de María; al anochecer, Visperas, Completas, y Ejercicio del Mes de María.

Viernes, día 26.—Se empezará la Novena dedicada al Espíritu Santo, en preparación de la solemnidad de Pentecostés.

En la iglesia del Hospital.—Mañana, domingo, día 21.—Por la noche, a las ocho y media, continuación del quinario dedicado a Santa Rita de Casia.

Lunes, día 22.—Fiesta solemne en honor de dicha Santa. A las siete y cuarto de la mañana, Misa de Comunión general, para los devotos de la Santa y luego se hará la bendición de las rosas de Santa Rita. A las diez, se cantará la Misa mayor. Por la tarde, a las cinco y media, se cantará Visperas. Por la noche, a las ocho y media, conclusión solemne del quinario, con sermón que dirá el Rdo. D. Jerónimo Pons, Pbro., y acto continuo el besamanos a la Santa de Casia.

En la iglesia de las MM. Escolapias.—Mañana, domingo, día 21.—A las siete y media, Misa de Comunión para los asociados a la Guardia de Honor. La Misa y comunión se ofrecerán en sufragio de la asociada difunta D.ª Margarita Rullán Bernat. Por la tarde, a las cinco, se practicará el ejercicio

consagrado al Sagrado Corazón de Jesús y se continuará la devoción del Mes de las flores, con exposición del Santísimo.

Jueves, día 25.—A las cinco de la tarde se practicará el ejercicio propio del día consagrado al Divino Niño Jesús de Praga y la continuación del Mes de María, con exposición de S. D. M.

Registro Civil

NACIMIENTOS

Día 11 de Mayo.—Juan Bauzá Arbona, hijo de Sebastián y Catalina.

Día 19.—Juan Piña Forteza, hijo de Antonio y Margarita.

MATRIMONIOS

Día 16.—Teodoro Balaguer Garcia, con Francisca Enseñat Arbona, solteros.

Día 20.—Juan Mayol Mayol, con Catalina Vicens Solivellas, solteros.

DEFUNCIONES

Día 13 de Mayo.—María Alcover Oliver, de 82 años, viuda, calle del Mar.

Día 17.—Jaime Estades Rullán, de 60 años, soltero, Manzana 25, núm. 17.

BOLSA DE BARCELONA

COTIZACIONES DE LA SEMANA

(del 15 al 20 Mayo)

	Francos	Libras	Dólares	Marcos
Lunes . . .	58'55	28'25	6'42	2'22
Martes . . .	58'40	28'30	6'42	2'25
Miércoles . . .	58'45	00'00	6'38	2'27
Jueves . . .	58'15	28'35	6'37	2'22
Viernes . . .	57'90	28'28	6'35	2'20
Sábado . . .	57'47	28'23	6'34	2'15

AYUNTAMIENTO DE SÓLLER

El Ayuntamiento de esta ciudad en la sesión celebrada el día 18 del actual, acordó someter el proyecto formado para saneamiento del cauce y enlace de los tramos cubiertos del torrente Mayor, a una información pública a efectos de reclamación por espacio de veinte días, que empezarán a contarse desde el siguiente al de la inserción de este anuncio en el «Boletín Oficial» de la provincia.

Lo que se hace público en cumplimiento de lo prevenido en el párrafo segundo del artículo 95 del Reglamento de 6 Julio de 1877, dictado para la ejecución de la Ley general de Obras públicas, para que llegue a conocimiento del vecindario, cuyo proyecto estará de manifiesto en la Secretaría de este Ayuntamiento a disposición de las personas que deseen examinarlo.

Sóller 20 de Mayo de 1922. El Alcalde, P. Castañer.—P. A. del A., Guillermo Marqués, Srío.

Se desea vender

Una porción de tierra olivar, bien cuidado y de buenos rendimientos, situada en las inmediaciones de la vía férrea, denominada *Es clapé redó*. Tiene una casita-porche y una cisterna.

Para informes: calle de la Rosa, n.º 9.

Se desea vender

en uno o varios lotes, por no poderle atender sus dueños, el huerto denominado *Camp de Ca'n Llorenç*, de extensión aproximada de unas dos cuarteradas.

Para informes dirigirse a sus dueños: calle de Bauzá n.º 8.

Se venden

1.º Todos los enseres pertenecientes a una noria.

2.º Un ventilador de dos palas marca Siemens.

3.º Un brocal de piedra.

Dichos objetos están todos en muy buen estado.

Para más informes dirigirse al dueño de la confitería «La Confianza».—Luna 7, Sóller.

Se vende

Una casa sita en la calle de la Rectoría núm. 3, de esta ciudad. Informarán en esta Administración.

MAISON Michel Aguiló

30 Place Arnaud Bernard

TOULOUSE (Haute-Garonne)

Importation • Commission • Exportation

Oranges, Citrons, Mandarines, Grenades, Figses sèches,
Fruits frais et secs, Noix, Chataignes et Marrons

— **PRIMEURS** —

DE TOUTE PROVENANCE ET DE TOUTES SAISONS

LEGUMES FRAIS DU PAYS, ECHALOTTES

(EXPEDITIONS PAR WAGONS COMPLETS)

POMMES DE TERRE ET OIGNONS SECS DE CONSERVE

Adresse Télégraphique: AGUILÓ-TOULOUSE Téléphone 34 Inter Toulouse

Hotel-Restaurant 'Marina' Masó y Ester

El más cerca de las estaciones: Junto al Muelle: Habitaciones para familias y particulares: Esmerado servicio á carta y á cubierto: Cuarto de baño, timbres y luz eléctrica en todos los departamentos de la casa: Intérprete á la llegada de los trenes y vapores. :: :: :: :: :: :: ::

• Teléfono 2869 :

Plaza Palacio, 10-BARCELONA

BERNARDO ARBONA et ses fils

Importation - Exportation

FRUITS FRAIS, secs et primeurs

Maison principale á MARSEILLE: 28, Cours Julien

Téléph. 15-04—Télégrammes: ABÉDE MARSEILLE

Succursale á LAS PALMAS: 28, Domingo J. Navarro

Télégrammes: ABEDÉ LAS PALMAS

— **PARIS** —

Maison de Commission et d'Expéditions

BANANES, FRUITS SECS, FRAIS, LÉGUMES

8 et 10, Rue Berger—Télégrammes: ARBONA-PARIS—Téléphone: Central 08-85

Comisión, Exportación é Importación

CARDELL Hermanos

Quai de Célestin's 10'—LYON.

Expedición al por mayor de todas clases de frutos y legumbres del país. Naranja, mandarina y toda clase de frutos secos.

Telegramas: Cardell — LYON.

Sucursal en LE THOR (Vaucluse)

Para la expedición de uva de mesa y vendimias por vagones completos y demás.

Telegramas: Cardell — LE THOR.

Sucursal en ALCIRA (Valencia)

Para la expedición de naranja, mandarina y uva moscatel

Frutos superiores.

— = ALCIRA = VILLARREAL = = =

Telegramas: Cardell — ALCIRA.

VICHY CATALAN

Balneario de primer orden. Temporada de 1.º de Mayo a 30 de Octubre.

Montado a la altura de los mejores del Extranjero.

Situado entre la estación y el pueblo de Caldas de Malavella (Gerona).

Teléfono de la red de Gerona, combinado con la red de Barcelona.

Distancia de Barcelona en tren ligero, 2 horas 30 minutos; en tren correo, 3 horas.

Aguas minero medicinales termales de 60º, alcalinas, bicarbonato sódicas, de fuerte mineralización, son las más aconsejadas por todas las eminencias médicas para la completa curación del reumatismo y artritis en todas sus formas, y de la gota, así como también para combatir las afecciones de estómago e intestinos, los trastornos del hígado y la diabetes.

Administración: RAMBLA DE LAS FLORES, 18, entresuelo.—Barcelona.

Spécialité de Choux-Fleurs, Salades, Carottes, Epinards, Choux, Aubergines, Artichauts, Raisins du Thor, Pêches, Abricots, Cerises

Oignons, Aulx, Pommes de terre. Primeurs, Fruits, Légumes

Maison d'Expédition pour la France et l'Etranger

ANTOINE SASTRE

Expéditeur

127, Rue Carreterie. — AVIGNON (Vaucluse)

TÉLÉGRAMMES: SASTRE EXPÉDITEUR AVIGNON — TÉLÉPHONE N.º 500

COMISION, IMPORTACION, EXPORTACION

EXPEDICIONES AL POR MAYOR

Naranjas, mandarinas, limones, granadas, frutos secos
y toda clase de frutos y legumbres del país

Antigua Casa Francisco Fiol y hermanos

Bartolomé Fiol Succesor

VIENNE (Isère)—Rue des Clercs 11

Telegramas: FIOI—VIENNE

TÉLÉFONO 2-87

GASPARD MAYOL

EXPÉDITEUR

Avenue de la Pepinière, 4 — PERPIGNAN (Pyr. Orles.)

Spécialité en toute sorte de primeurs

et légumes, laitues, tomates, pêches, abricots, chasselas, melons cantaloups et race d'Espagne, poivrons race d'Espagne et forts, ails en chaînes, etc.

Télégrammes: MAYOL-AVENUE PEPINIERE PERPIGNAN

Commission - Consignation - Transit

IMPORTATION DE VINS ET FRUITS D'ESPAGNE

Llorca y Costa

AGENS EN DOUANE

Correspondans de la Maison Jose Coll, de Cerbère

TÉLÉGR. LLASCANE-CETTE

TÉLÉPHONE 616

1, RUE PONS DE L'HERAULT

Maisons d'approvisionnement
Importation & Exportation

: Alcover Guillaume :

Rue Paul Bezançon, 9 - Metz. Succursales Rue Serpenoise
Rue de l'Esplanade
Rue de la Tête d'Or
Place St. Louis

Première Maison de la région de l'Est en fruits exotiques et primeurs de toutes provenances.

SPECIALITÉ DE PRODUITS D'ITALIE

Télégrammes: ALCOPRIM-METZ.

Téléphone 226.

:: Transportes Internacionales ::

Comisiones-Representaciones-Consignaciones-Tránsitos-Precios alzados para todas destinaciones

Servicio especial para el transbordo y reexpedición de
NARANJAS, FRUTAS FRESCAS Y PESCADOS

BAUZA Y MASSOT

JAIME MASSOT SUCESOR

AGENTE DE ADUANAS

CASA PRINCIPAL:

CERBÈRE (Francia)
(Pyr.-Orient.)

SUCURSALES:

PORT-BOU (España)
HENDAYE (Basses Pyrenées)

Casa en Cete: Quai de la République, 9.—Teléfono 3.37

TELEGRAMAS: MASSOT

— Rapidez y Economía en todas las operaciones. —

* Transportes Internacionales *

LA FRUTERA

ANTONIO COLOM

CERBÈRE y PORT-BOU (Frontera Franco-Española)

TELEGRAMAS { Acolom—Cerbère
Acolom—Port-Bou

TELÉFONO N.º 12

Casa especial para el transbordo de wagones de naranjas y todos otros artículos.

Agencia de Aduanas, Comisión, Consignación y Tránsito

♦ ♦ ♦ **PRECIOS ALZADOS PARA TODO PAIS** ♦ ♦ ♦

Maison d'Expedition

ANTOINE VICENS

FRUITS, LEGUMES ET PRIMEURS

Specialité en Raisins par wagons complets

ADRESSE TELEGRAPHIQUE: VICENS CAVAILLON.

Correspondencia española—English correspondence—Correspondencia italiana

La Fertilizadora-S. A.

FÁBRICA DE ABONOS QUÍMICOS

DESPACHO: Palacio, 71. — PALMA

Superfosfatos de cal, sulfato de amoníaco, hierro y cobre.

Abonos completos para toda clase de cultivos

ÁCIDOS: Sulfúrico y muriático de todas graduaciones

SERVICIOS GRATUITOS

Consultas sobre la aplicación de los abonos; análisis de tierras y envío de varios folletos agrícolas.

GRAN HOTEL ALHAMBRA

— DE —

Juan Pensabene S. en C.

REGIO CONFORT — SITUACIÓN EXCELENTE

PALMA DE MALLORCA

EXPEDITION DE FRUITS ET PRIMEURS

POUR LA FRANCE ET L'ETRANGER

Andrés Castañer

Rue des Vieux-Remparts, 39, **ORANGE** (VAUCLUSE)

MAISON FONDÉE EN 1905

Expéditions directes de fruits et primeurs du pays

Cerises, bigarreau, abricots, chasselas et gros verts de montagne.

Espécialité de tomates, aubergines, melons cantaloups, muscats et verts race d'Espagne, poivrons et piments qualité espagnole.

Adresse télégraphique:

Castañer-Orange & **Téléphone n.º 71**

Expéditions rapides et emballage soigné.

Antigua casa **PABLO FERRER**

FUNDADA EN 1880

Expediciones de frutos, primeurs y legumbres del país.

Especialidad en espárragos, melones, tomates y todo clase de fruta de primera calidad.

ANTONIO FERRER

46, Place du Chatelet—HALLES CENTRALES—ORLEANS.

ALMACÉN DE MADERAS

Carpintería movida a vapor

ESPECIALIDAD EN MUEBLES,
PUERTAS Y PERSIANAS

Miguel Colom

Calles del Mar y Granvía

SOLLER - (Mallorca)

Somiers de inmejorable calidad con sujeción a los siguientes tamaños:

ANCHOS

De 0'60 a . . .	0'70 m.
De 0'71 a . . .	0'80 m.
De 0'81 a . . .	0'80 m.
De 0'91 a . . .	1'00 m.
De 1'01 a . . .	1'10 m.
De 1'11 a . . .	1'20 m.
De 1'21 a . . .	1'30 m.
De 1'31 a . . .	1'40 m.
De 1'41 a . . .	1'50 m.
De 1'41 a . . .	1'50 m. 2 piezas

SOMIERS hasta 1'85 m. largo

Expéditions de toute sorte de **FRUITS & PRIMEURS**

pour la France & l'Étranger

IMPORTATION & **EXPORTATION**

MAISON CANALS FONDÉE EN 1872

JEAN PASTOR Successeur

PROPRIÉTAIRE

16, Rue des Halles - **TARASCON** - (B - du - Rh.)

Diplome de grand prix :: Exposition internationale. Paris, 1906.

Hors concours : Membre du Jury :: Exposition internationale Marseille 1906

Croix de mérite :: Exposition internationale. Marseille, 1906

Télégrammes: **PASTOR** - Tarascon - s - Rhone.

Téléphone: Entrepôts & Magasin n.º 21

Maison d'Expédition, Commission, Transit

ESPECIALITE DE BANANES ET DATTES

Fruits Secs et Frais

IMPORTATION DIRECTE

Barthélémy Coll

3, Place Notre-Dame-Du-Mont, 3—MARSEILLE

Adresse Télégraphique: LLOC-MARSEILLE.—Téléphone: Inter. 38.

FRANCISCO FIOL

ALCIRA (VALENCIA)

Exportador de naranjas, mandarinas
y demás frutos del país

TELEGRAMAS Francisco Fiol-Alcira

Llovet Hermanos

CABAÑAL (Valencia) TELEGRAMAS: Llovet Cabañal

EXPORTACIÓN DE

Naranjas, cebollas y patatas

Arroz y Cacahuet

Agencia de Aduanas

y embarque de mercancías

IMPORTATION: EXPORTATION

SPECIALITÉ DE BANANES ET DATTES

FRUITS FRAIS ET SECS

J. J. Ballester

2, Rue Vian. - MARSEILLE

Adresse télégraphique: Hormiga Marseille

Comisiones, Consignaciones, Tránsitos.

Especialidad en transbordos y reexpedición de
fruta fresca y otros artículos.

Cebrian & Puig

Agentes de Aduana

15, QUAI DE LA REPUBLIQUE, 15.—CETTE

Telegramas; CEPUI

Zeléfono; 6-68

MAISON BARTHELEMY ARBONA, PROPRIÉTAIRE
FONDÉE EN 1908

Expéditions directes de toutes sortes de primeurs

Pour la France et l'Étranger

Cerises, Bigarreau, Pêches, Abricots, Tomates

Chasselas et Clairettes dorées du Gard

SPECIALITÉ DE TOMATES RONDÉS

MICHEL MORELL

SUCESSEUR

Boulevard Itam. * TARASCON - sur - Rhône

Adresse Télégraphique: ARBONA TARASCON.

Téléphone n.º 11

Transporte Marítimo de Naranjas
EN CAJAS Y A GRANEL

— de —

RIPOLL & C.º de Marsella

efectuado por el rápido y especialmente instalado vapor UNION
que saldrá decenalmente de Gandia, directo, para Port de Bouc,
puerto preferentísimo para la pronta y económica expedición
de los vagones.

SERVICIO GANDÍA-MARSELLA

prestado por los veleros a motor de 6 y 7 millas de andar

Nuevo Corazón, Providencia y San Miguel

NOTA.—La casa dispone de un servicio especial de auto-camiones
para las entregas a domicilio.

FRUITS FRAIS ET SECS-PRIMEURS

Spécialité de DATTES, BANANES, FIGUES, ORANGES, CITRONS

Maison **J. ASCHERI**

LLABRÉS PÈRE ET FILS Successeurs

27-31, Boulevard Garibaldi, 27-31

MARSEILLE

Adresse télégraphique:
JASCHERI, MARSEILLE

TÉLÉPHONE
21-18

PLATERIA NUEVA

Plaza de Antonio Maura, 13

ANTES ARRABAL

En esta casa encontrará el público sollerense todo lo concerniente en
el ramo de platería y joyería, a precios módicos.

Gran surtido en objetos de plata para regalos, cubiertos, cucharitas,
trinchantes, palas, servilleteros, etc., etc., lo mismo que en bolsillos, car-
teras y limosneros.

Construcción, por encargo, de toda clase de joyas en todos los estilos
y clases de metales.

Especialidad en toda clase de composturas con prontitud y esmero.

Cambio de forma de las alhajas antiguas, a modernas.

No comprar sin antes visitar esta casa.

Plaza de Antonio Maura, 13. — ANTES ARRABAL

FRUTOS FRESCOS Y SECOS

— IMPORTACIÓN DIRECTA —

⇨ DAVID MARCH FRÈRE ⇨ ⇨ J. ASCHERI & C.ª ⇨

M. Seguí Sucesor

EXPEDIDOR

70, Boulevard Garibaldi (antiguo Musé). MARSEILLE

Teléfono n.º 37-82. ♦ ♦ ♦ Telegrama: Marchprim.

Nuevo Restaurant Ferrocarril

Este edificio situado entre las estaciones de los ferrocarriles de Palma y Sóller, con fachadas á los cuatro vientos, reúne todas las comodidades del confort moderno,

Luz eléctrica, Agua á presión fría y caliente, Departamento de baños, Extensa carta, Servicio esmerado y económico.

Director propietario: **Jaime Covas**

TRANSPORTES TERRESTRES Y MARITIMOS

LA SOLLERENSE

JOSE COLL

Casa Principal en CERBÈRE

SUCURSALES EN PORT-VENDRE Y PORT-BOU

Corresponsales { CETTE: Llorca y Costa—Rue Pons de l'Hérault, 1
BARCELONA: Sebastián Rubirosa—Plaza Palacio, 2

ADUANAS, COMISION, CONSIGNACION, TRANSITO

Agencia especial para el transbordo y la reexpedición de Frutos y primores

SERVICIO RÁPIDO Y ECONOMICO

Teléfono { Cerbère, 9
Cette, 616 } Telegramas { CERBERE - José Coll
CETTE - Llascane
PORT-BOU - José Coll

MAISON

Michel Ripoll et C.

Importation * Commission * Exportation

SPÉCIALITÉ DE BANANES

Fruits frais et secs de toutes sortes

Oranges ● Citrons ● Mandarines

— PRIMEURS —

Expeditions de NOIX et MARRONS

1 bis Place des CAPUCINS **BORDEAUX**

Télégrammes: **Ripoll-Bordeaux**

Telephone números 20-40

Fruits, Légumes, Primeurs D'Auxonne

Asperges, Pommes de Terre, Oignons et Légumes Verts

SPÉCIALITÉ DE PLANTS D'OIGNONS

EXPÉDITION POUR TOUS PAYS

MATHIEU-MARCUS

EXPÉDITEUR

à AUXONNE (Côte-d'Or)

Prix spéciaux par wagons.

Adresse Télégraphique: MARCUS-AUXONNE TELÉPHONE N.º 57

MAISON D'EXPÉDITIONS DE FRUITS

et primeurs de la Vallée du Rhône et ardèche

Espécialité ex. cerises, pêches, prunes reine, claudes et poires
William, pommes a couteau, raisins.

A. Montaner & ses fils

10-12 Place des Clercs 10-12

SUCCURSALE: 5 Avenue Victor-Hugo 5 - VALENCE sur Rhône

Téléphone: 94.—Télégrammes: Montaner Valence.

MAISON A PRIVAS (ARDECHE)

Pour l'expéditions en gros de chataignes, marrons et noix

Télégrammes: MONTANER PRIVAS

MAISON A CATANIA (ITALIA)

Exportation oranges, mandarines, citrons, fruits secs de Sicile et d'Italie.

VIAE FISCHETTI, 2, A.

Téléphone 1001

Télégrammes: MONTANER FISCHETTI CATANIA

IMPORTATION * COMMISSION * CONSIGNATION

BANANES

MANDARINES

ORANGES

FRUITS * PRIMEURS * LÉGUMES

Sagasetta & Quintero

Sucesores de Damián Coll

2, Rue Française, 2—(HALLES CENTRALES)

Téléphone: GUTENBERG 63-52

Adresse Télégr.: SAGAQUIN-PARIS

PARIS 1ER

Emilio Cónsol

Vilasar de Mar (Provincia de Barcelona)

Casa especial para la exportación al extranjero de toda clase de frutos, **patatas** y demás legumbres de la costa de Cataluña.

Dirección telegráfica: **Cónsol - Vilasar de Mar.**

Teléfono 306.

El Hogar del Porvenir

Sociedad Cooperativa de ahorro y construcción.

PALMA DE MALLORCA

Esta Sociedad se dedica a fomentar el ahorro entre sus asociados. En construir viviendas, de las llamadas "CASAS BARATAS", las que previo sorteo, cede a sus asociados por el precio de coste y en plazos mensuales.

El Consejo de Administración está constituido por

PRESIDENTE

DON MANUEL DEL ALISAL MARQUEZ, Abogado y propietario.

VOCALES

DON JERÓNIMO ESTADES LLABRÉS, exdiputado a Cortes, propietario y Director Gerent del ferrocarril de Sóller.

DON ALEJO CORBELLA y ROUSET, Abogado y propietario.

DON BARTOLOMÉ SUAU ROCA, Fabricante de licoras, Comerciante y propietario.

DON MELCHOR CLOQUELL SERRA, Procurador de los Tribunales y propietario.

DON JAIME ESTAPE ROURA, Comerciante y propietario.

DIRECTOR

DON JOAQUIN NAVARRO RODRIGUEZ, Sub-Director de la Compañía "Royal", de Seguros.

SECRETARIO GENERAL

DON SANTIAGO DELGADO GARCIA, Asegurador y publicista.

Para informes en Sóller.—Al Sr. Consejero don Jerónimo Estades Llabrés o al Representante don José Roca, calle de Serra, 25.

AUTOCICLOS

"LORYC"

vencedores en la prueba de regularidad

≡≡≡ IV VUELTA A CATALUÑA ≡≡≡

(560 kilómetros de recorrido)

EN LA CUAL SE INSCRIBIERON 3 AUTOCICLOS "LORYC"

siendo los tres clasificados

LORYC I	COPA DE PLATA	} máxima clasificación
LORYC III	COPA DE PLATA	
LORYC II	MEDALLA DE PLATA	

Constructores: **LACY, RIBAS Y C.^A**

Palma de Mallorca

Agentes generales para Cataluña: **VALLET Y BOFILL, S. en C.**

Paseo de Gracia, 20 – Barcelona

PARA INFORMES EN PALMA: **DARDER HNOS.**